

Bediüzzaman Said Nursi

Gençlerle NUR Dersleri

1

Yayıncı: Said Nursi Vakfı

GENÇLERLE
,
NUR
DERSLERİ
1

GENÇLERLE NUR DERSLERİ - 1

Copyright © Mustu Yayınları, 2009

*Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'ne aittir.
Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'nin önceden
yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt
sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.*

Editör

Aslı KAPLAN

Resimleyen

Osman TURHAN

Görsel Yönetmen

Engin ÇİFTÇİ

Grafik Tasarım

Ali ÖZER

ISBN

978-605-5886-52-3

Yayın Numarası

427

Basım Yeri ve Yılı

Çağlayan A. Ş.

TS EN ISO 9001:2000

Ser No: 300-01

Sarnıç Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir / İZMİR

Tel: (0232) 252 22 85

Haziran 2009

Genel Dağıtım

Gökkuşuğu Pazarlama ve Dağıtım

Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi

Mahmutbey / İSTANBUL

Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Muştu Yayınları

Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5

34676 Üsküdar / İSTANBUL

Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20

www.mustu.com

İÇİNDEKİLER

Birinci Söz:	4
İkinci Söz:	18
Üçüncü Söz :	32
Dördüncü Söz:	46
Beşinci Söz :	58
Altıncı Söz:	72
Yedinci Söz :	92
Sekizinci Söz:.....	110
13. Söz'ün İkinci Makamı (Câzibedar bir fitne içinde bulunan ve daha aklını kaybetmeyen bâzı gençlerle bir muhâveredir):	134
13. Söz'ün İkinci Makamı (Birkaç biçare gençlere verilen bir tenbih, bir ders, bir ihtardır):	150
14. Söz Hatime:	166

BİRİNCİ SÖZ

Başta “Bismillâh” zikirdir. Ahırde “Elhamdülillâh” şükürdür. Ortada, bu kıymetli hârîka-i san’at olan ni’metler Ehad, Samed’in mu’cize-i kudreti ve hediye-i rahmeti olduğunu düşünmek ve derk etmek fikirdir.

Bismillâh” her hayrın başıdır. Biz dahi başta ona başlarız. Bil ey nefsim! Şu mübarek kelime, İslâm nişanı olduğu gibi, bütün mevcudâtın lisân-ı hâl ile vird-i zebânıdır.

“Bismillâh” ne büyük tükenmez bir kuvvet, ne çok bitmez bir bereket olduğunu anlamak istersen, şu temsilî hikâyeciğe bak, dinle. Şöyle ki:

Bedevî Arap çöllerinde seyahat eden adama gerektir ki, bir kabile reisinin ismini alsın ve himâyesine girsin. Tâ, şakîlerin şerrinden kurtulup hâcâtını tedarik edebilsin. Yoksa tek başıyla hadsiz düşman ve ihtiyacâtına karşı perişan olacaktır.

İşte böyle bir seyahat için iki adam sahraya çıkıp gidiyorlar. Onlardan birisi mütevâzi idi, diğeri mağrur. Mütevâzii, bir reisin ismini aldı, mağrur almadı. Alanı her yerde selâmetle gezdi. Bir kâtiu’t-tarîka rast gelse, der: “Ben, filân reisin ismiyle gezerim.” Şakî def olur, ilişemez. Bir çadıra girse, o nâm ile hürmet görür. Öteki mağrur, bütün seyahatinde öyle belâlar çeker ki, tarif edilmez. Daima titrer, daima dilencilik ederdi. Hem zelîl, hem rezîl oldu.

İşte ey mağrur nefsim! Sen o seyyahsın. Şu dünyaya ise, bir çöldür. Aczin ve fakrın hadsizdir. Düşmanın, hâcâtın nihayetsizdir. Madem öyledir; şu sahranın

Mâlik-i Ebedî'si ve Hâkim-i Ezelîsi'nin ismini al.. tâ, bütün kâinatın dilencilüğünden ve her hâdisâtın karşısında titremeden kurtulasın.

Evet, bu kelime öyle mübarek bir definedir ki; senin nihayetsiz aczin ve fakrın, seni nihayetsiz kudrete, rahmete raptedip Kadîr-i Rahîm'in dergâhında aczi, fakrı en makbul bir şefaati yapar.

Evet, bu kelime ile hareket eden, o adama benzer ki; askere kaydolar, devlet nâmına hareket eder. Hiçbir kimseden pervâsı kalmaz. "Kanun nâmına, devlet nâmına" der, her işi yapar, her şeye karşı dayanır.

Başta demiştik: "Bütün mevcudât, lisân-ı hâl ile '*Bismillâh*' der. Öyle mi?"

Evet, nasıl ki görsen; bir tek adam geldi. Bütün şehir ahâlisini cebren bir yere sevk etti ve cebren işlerde çalıştırdı. Yakînen bilirsin; o adam kendi nâmıyla, kendi kuvvetiyle hareket etmiyor. Belki, o bir askerdir. Devlet nâmına hareket eder, bir padişah kuvvetine istinad eder.

Öyle de her şey, Cenâb-ı Hakk'ın nâmına hareket eder ki; zerrecikler gibi tohumlar, çekirdekler başlarında koca ağaçları taşıyor, dağ gibi yükleri kaldırıyorlar. Demek her bir ağaç "*Bismillâh*" der; hazine-i rahmet meyvelerinden ellerini dolduruyor, bizlere tablacılık ediyor. Her bir bostan "*Bismillâh*" der; matbaha-yı kud-

retten bir kazan olur ki, çeşit çeşit, pek çok, muhtelif lezîz taamlar, içinde beraber pişiriliyor. Her bir inek, deve, koyun, keçi gibi mübarek hayvanlar, “*Bismillâh*” der; rahmet feyzinden birer süt çeşmesi olur. Bizlere, Rezzâk nâmına en latîf, en nazif, âb-ı hayat gibi bir gıdayı takdim ediyorlar. Her bir nebat ve ağaç ve otların ipek gibi yumuşak kök ve damarları, “*Bismillâh*” der; sert olan taş ve toprağı deler geçer. “*Allah nâmına, Rahmân nâmına*” der, her şey ona musahhar olur.

Evet, havada dalların intişârı ve meyve vermesi gibi, o sert olan taş ve topraktaki köklerin kemâl-i suhûletle intişâr etmesi ve yer altında yemiş vermesi, hem şiddet-i hararete karşı aylarca nâzik, yeşil yaprakların yaş kalması, tabiiyyûnunun ağzına şiddetle tokat vuruyor. Kör olası gözüne parmağını sokuyor ve diyor ki:

“En güvendiğın salâbet ve hararet dahi, emir tah-tında hareket ediyorlar ki; o ipek gibi yumuşak damarlar, birer asâ-yı Mûsâ (*aleyhisselâm*) gibi; قَلْنَا اضْرِبْ بَعْصَاكَ¹ emrine imtisâl ederek, taşları şak eder. Ve o sigara kâğıdı gibi ince nâzenîn yapraklar, birer âzâ-yı İbrahim (*aleyhisselâm*) gibi ateş saçan hararete karşı, يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا² âyetini okuyorlar.”

Madem her şey mânen “*Bismillâh*” der. Allah

¹ “(Bir zaman da Mûsâ, kavmi için su arayıp Allah’a yalvarmıştı.) Biz de: ‘Asânı taşa vur!’ demiştik.” (Bakara sûresi, 2/60)

² “(Ateşe şöyle ferman ettik Biz:) Ey ateş! Dokunma İbrahim’e! Serin ve selâmet ol ona!” (Enbiyâ sûresi, 21/69)

nâmına, Allah'ın nimetlerini getirip bizlere veriyorlar. Biz dahi “Bismillâh” demeliyiz. Allah nâmına vermeliyiz, Allah nâmına almalıyız. Öyle ise, Allah nâmına vermeyen gafil insanlardan almamalıyız.

Sual: Tablacı hükmünde olan insanlara bir fiyat veriyoruz. Acaba asıl mal sahibi olan Allah, ne fiyat istiyor?

Elcevap: Evet, o Mün'im-i Hakikî, bizden o kıymetli nimetlere, mallara bedel istediği fiyat ise; üç şeydir:

Biri zikir, biri şükür, biri fikirdir. Başta “Bismillâh” zikirdir. Âhirde “Elhamdülillâh” şükürdür. Ortada, “Bu kıymetli harika-yı sanat olan nimetler; Ehad-i Samed'in mucize-i kudreti ve hediye-i rahmeti olduğunu düşünmek ve derk etmek” fikirdir.

Bir padişahın kıymetli bir hediyesini sana getiren bir miskin adamın ayağını öpüp, hediye sahibini tanımamak ne derece belâhet ise, öyle de; zâhirî mün'imleri medih ve muhabbet edip, Mün'im-i Hakikî'yi unutmak ondan bin derece daha belâhettir.

Ey nefis! Böyle ebleh olmamak istersen; Allah nâmına ver.. Allah nâmına al.. Allah nâmına başla.. Allah nâmına işle.. vesselâm.

İZAH

İnanmış insan hayatının hiçbir safhasında kendi adına, nefsi hesabına hareket etmez, edemez; aksine her hâlinde Cenâb-ı Hak namına hareket etmek durumundadır. Ancak buna böylece inanıp kendisini kul bildiği gibi; bunu bildirmesi dahi gerekir. Mesela bir trafik memurunun el hareketleriyle arabalar durur, ilerler veya sağa, sola döner. Çünkü üstünde devletin üniformasını taşımaktadır. Fakat aynı memur, üniformasız bir şekilde yola çıkıp kolunu havaya kaldırıp indirse muhtemelen ezilecektir. Çünkü kimşenin onun devlet adına hareket ettiğini bilmesi mümkün değildir.

Mümin olarak her işimizde, hem insanlara hem de diğer varlıklara, Allah'ın memuru olarak hareket ettiğimi-

zi bildirmemiz gerekmektedir. Her ne iş yaparsak yapalım “Bismillah” demekle görünen (bitki, hayvan, insan), görünmeyen (cin, melek, ruhani) tüm yaratılmışlara kimin hesabına iş gördüğümüzü bildirmiş oluruz. Hayat yolculuğunun her durağında karşılaştığımız dostlara dost olduğumuzu, yol kesen düşmanlara ise sonsuz güç sahibi olan Allah (c.c.) adına hareket ettiğimiz bildirmenin en esaslı yolu Besmele çekmektir.

Evet, yol kesen çoktur, en birincisi ise şeytandır. Şeytan’ın en birinci hedefi ise iman kalesini ele geçirmektir. Şeytan çok iyi bilir ki orayı tahrip ederse, başkenti işgal etmiş olacak, diğer şehirler de dolayısıyla çökecektir. Ancak orayı ele geçiremezse vazgeçecek de değildir. Altı yönden gelerek müminin güzel amellerinden eksiltmeye çalışacaktır. Bu yüzden mücadele de devamlı sürecektir.

Cennete varmasını hedeflediğimiz hayat yolumuzun şeytan ve taraftarları tarafından kesilmemesi için devamlı uyanık kalmamız gerekmektedir. Uyanık kalıp zarar görmeden zafere ulaşmamızın yolu ise şeytanı ve nefsimizi unutmadan, en mühim silahımız ve tâmir aletimiz olan, “Euzu Besmele”yi her işimizin başında söylemektir. Biz besmele çekmekle, bu yol kesicilerin aklımıza ve kalbimize giden yollarını baştan kesmiş oluruz.

Bu yolculuğumuzda Cenab-ı Allah’ın şefkatini kendimize çekmekte en kestirme yol acizliğimizi ve fakirli-

ğimizi O'na arz etmektir. Bunu bildirmede de Besmele çekmek en kestirme yoldur. Gururlananlar başta şeytan olmak üzere kibirlenmiş ve bu yolu tercih etmeyip kendi güç ve kuvvetlerine güvenmekle en büyük yanılgıya düşmüşlerdir. Alçak gönüllü, mütevazı olan müminler ise onları yaratan Rablerine karşı ihtiyaçlarını ve minnettarlıklarını Besmele-i Şerif ile bildirmiş olurlar.

Sayırsız nimetleri veren Rabbimiz verdiklerine karşılık olarak bizden, bu nimetlerle buluşma kavşağında besmele çekerek zikretmemizi, bu nimetlerden istifade ederken fikrederek kıymetini takdir etmemizi, neticesinde ise bu nimetlere olan ihtiyacımızın şuurunda bir kul olarak şükretmemizi istemektedir. Bu çok kolay ödenecek ücreti ödemez isek, korkulur ki kabrin öbür tarafında daha pahalı bir bedel ödemeye mecbur oluruz.

Ana fikir:

Bismillâh'ın ne büyük tükenmez bir kuvvet, ne çok bitmez bir bereket olduğu.

Ana fikri açıklayan cümle.

Bu kelime (Bismillah) öyle mübârek bir defnedir ki, senin nihayetsiz aczin ve fakrın, seni nihayetsiz kudrete, rahmete rabt edip Kadîr-i Rahîmin dergâhında aczi, fakrı en makbul bir şefaatçi yapar.

Alınacak ders:

Ey nefis! Böyle ebleh olmamak istersen; Allah nâmına ver, Allah nâmına al, Allah nâmına başla, Allah nâmına işle, vesselâm.

Ezber cümlesi:

Başta “Bismillâh” zikirdir. Ahirde “Elhamdülillâh” şükürdür. Ortada, bu kıymettar hârika-i san’at olan ni’metler Ehad, Samed’in mu’cize-i kudreti ve hediye-i rahmeti olduğunu düşünmek ve derk etmek fikirdir.

Sorular:

1. 'Bismillah'ın metin içindeki tanımları nelerdir?

'Her hayrın başı', 'mübârek bir define', 'büyük tükenmez bir kuvvet', 'çok bitmez bir bereket'.

2. İnsanı kudrete ve rahmete bağlayan ve Kadîr-i Rahîm'in dergâhında en makbul şefaathçisi olan özellikleri nelerdir?

'aczi ve fakr'ı

3. Hakiki nimet verici olan Cenâb-ı Allah'ın verdiği nimetlere karşılık bizden istediği üç şey nelerdir?

Başta 'bismillah' olan zikir, sonda 'elhamdülillah' olan şükür, ortada 'nimetlerin kudret mucizesi, rahmet hediyesi olduğunu düşünmek ve idrak etmek' demek olan fikir.

Çalışmalar:

1. Tabiatta, varlığın hâl lisanı ile Bismillah demesine dair örnekler araştırınız.

2. Bizim ve diğer varlıkların acizlik ve fakirliğine dair örnekler veriniz.

3. İşlerimizde Allah nâmına vermeye, Allah nâmına

almaya, Allah nâmına başlamaya, Allah nâmına işleme-
ye dair örnekler veriniz.

Tarziye edilen risaleler:

- 10. Söz, 12. Hakikat
- 14. Lem'â, 2. Makam
- 17. Lem'â, 13. Nota 4. Mesele
- İşârat-ul İcaz, Besmele'nin tefsirine dair bölüm

İsmâ-i İlahî:

Ehad-ü Samed: Her şeyin varlığıyla O'na ihtiyaç du-
yup O'nun kimseye ihtiyaç duymadığı, tek olan Zât.

Hâkim-i Ezeli: Ezeli hükmü üzere varlığı yaratıp idâre
eden Zat.

Kadîr-u Rahim: Her şeyi kudretiyle vücuda getirip
rahmetiyle vücudda tutan Zat.

Mâlik-i Ebedî: Her şeyin mülkiyetini ebediyen elinde
tutan, tasarruf eden Zat.

Münim-i Hakiki: Nimetlerin hakiki sahibi. Nimetleri
kullarının geçimine vesile kılan.

Rahman: Rahmeti bütün herkese yayılan ve bütün
yaratılmışların rızıklarını ve geçimlerini takdir eden Zat.

Rezzak: Kullarının rızığını takdir edip eksiksiz veren;
onları yedirip içiren Zat.

Tamlamalar:

âb-ı hayat: hayat suyu.

hârîka-i san'at: yaratışındaki güzelliklerin seyrine doyulamayan sanat harikaları.

hazine-i rahmet: Cenâb-ı Rahmân'ın kullarının fakrına karşılık, şefkat edip ihtiyaçlarını verdiği rahmet hazinesi.

hediye-i rahmet: insanın kalbini minnettarlık hisleriyle donatan rahmet hediyesi.

İslâm nişanı: Başka inançların değil ancak; İslam dininin şiarı, alameti, belirtisi olan nişan.

kâtiü't tarîk: yol kesen, maksada ulaşmaktan alıko-
yan.

kemâl-i sühûlet: tam bir kolaylık, rahatlık.

lisân-ı hâl: bir şeyin varlıkta bulunuş şekilleri ile ifade ettiği mânâ.

matbaha-yi kudret: Cenâb-ı Kadir'in kullarının aczlerine karşılık, şefkat edip ihtiyaçlarını var ettiği kudret mutfağı.

mucize-i kudret: insan aklını yaratışıyla aciz bırakan kudret mucizesi.

vird-i zebân: şuurlu veya şuursuz varlıkların sözleriyle veya davranışıyla kesintisiz Cenâb-ı Hakk'ı anması.

zâhirî mün'im: hakiki nimet verici olan Cenâb-ı Hakk'ın kullarının beslenmesine sebep kıldığı vesileler

Terimler:

acz: ihtiyaç duyulan her hangi bir şeyi yapmak, vücuda getirmek noktasında zayıflık, güçsüzlük, yetersizlik.

fakr: ihtiyaç duyulan her hangi bir şeyi almak, temin etmek noktasında zayıflık, güçsüzlük, yetersizlik.

fikir: Cenâb-ı Hakk'ı mahlukatındaki yaratışını düşünmekle tanımaya, bilmeye, sevmeye çalışmak.

şükür: Cenab-ı Hakk'ın sayısız ihsanlarına karşılık aklen bunlara ihtiyacını fark etmek, kalben Sahibine minnettarlık hissetmek, bunu 'elhamdülillah' ile ifade etmek.

tabiiyyûn: varlığın vücudunu kendisine veren tabiatçı, naturalist.

zikir: Cenâb-ı Hakk'ı kendi bildirdiği isimlerle, belli zamanlarda, belli miktarda, belli bir şekilde anmak.

İKİNCİ SÖZ

İmân bir mânevî Tûbâ-i Cennet çekirdeğini taşıyor. Küfür ise mânevî bir Zakkum-u Cehennem tohumunu saklıyor.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ³

İmanda ne kadar büyük bir saadet ve nimet ve ne kadar büyük bir lezzet ve rahat bulunduğunu anlamak istersen, şu temsilî hikâyeciğe bak, dinle:

Bir vakit iki adam; hem keyif, hem ticaret için seyahate giderler. Biri hodbîn, tâlihsiz, bir tarafa; diğeri, hudâbîn, bahtiyar, diğeri tarafa sülûk eder, giderler.

Hodbîn adam, hem hodgâm, hem hodendîş, hem bedbin olduğundan, bedbinlik cezası olarak nazarında pek fena bir memlekete düşer. Bakar ki; her yerde âciz bîçâreler, zorba müthiş adamların ellerinden ve tahribatlarından vâveylâ ediyorlar. Bütün gezdiği yerlerde böyle hazîn, elîm bir hâli görür. Bütün memleket bir matemhâne-i umumî şeklini almış. Kendisi, şu elîm ve muzlim hâleti hissetmemek için sarhoşluktan başka çare bulamaz. Çünkü herkes ona düşman ve ecnebi görünüyor. Ve ortalıkta dahi, müthiş cenazeleri ve me'yûsâne ağlayan yetimleri görür. Vicdanı, azap içinde kalır.

³ “O müttakiler ki görünmeyen âleme inanırlar.” (Bakara sûresi, 2/3)

Diğeri; hudâbîn, hudâ-perest ve hakendîş, güzel ahlâklı idi ki; nazarında pek güzel bir memlekete düştü. İşte bu iyi adam, girdiği memlekette bir umumi şenlik görüyor. Her tarafta bir sürûr, bir şehrâyîn, bir cezbe ve neşe içinde zikirhâneler... Herkes ona dost ve akraba görünür. Bütün memlekette yaşasınlar ve teşekkürler ile bir terhisât-ı umumiye şenliği görüyor. Hem tekbir ve tehlil ile mesrûrâne ahz-ı asker için bir davul, bir mûsikî sesi işitiyor. Evvelki bedbahtın, hem kendi hem umum halkın elemi ile müteellim olmasına bedel; şu bahtiyar, hem kendi hem umum halkın sürûru ile mesrur ve müferrah olur. Hem güzelce bir ticaret eline geçer, Allah'a şükreder.

Sonra döner, öteki adama rast gelir, hâlini anlar. Ona der: "Yahu sen divâne olmuşsun. Bâtınındaki çirkinlikler, zâhirine aksetmiş olmalı ki; gülmeyi ağlamak, terhisâtı soymak ve talan etmek tevehhüm etmişsin. Aklını başına al, kalbini temizle. Tâ, şu musibetli perde senin nazarından kalksın. Hakikati görebilesin. Zira nihayet derecede âdil, merhametkâr, raiyet-perver, muktedir, intizam-perver, müşfik bir melikin memleketi, hem bu derece göz önünde âsâr-ı terakkiyât ve kemâlât gösteren bir memleket, senin vehminin gösterdiği surette olamaz."

Sonra o bedbahtın aklı başına gelir; nedamet eder. "Evet, ben işretten divâne olmuştum. Allah senden razı olsun ki, cehennemî bir hâletten beni kurtardın." der.

Ey nefsim! Bil ki; evvelki adam kâfirdir veya fâsık, gâfildir. Şu dünya onun nazarında bir mâtemhâne-i umumiye'dir. Bütün zîhayat, firâk ve zevâl sillesiyle ağlayan yetimlerdir. Hayvan ve insan ise, ecel pençesiyle parçalanmış kimsesiz başıbozuklardır. Dağlar ve denizler gibi büyük mevcudât; ruhsuz, müthiş cenazeler hükmündedirler. Daha bunun gibi çok elîm, ezici, dehşetli evham, küfründen ve dalâletinden neş'et edip, onu mânen tâzip eder.

Diğer adam ise mümindir. Cenâb-ı Hâlık'ı tanır, tasdik eder. Onun nazarında şu dünya bir zikirhâne-i Rahmân, bir tâlimgâh-ı beşer ve hayvan ve bir meydan-ı imtihan-ı ins ü cândır. Bütün vefiyât-ı hayvaniye ve insaniye ise terhisattır.

Vazife-i hayatını bitirenler bu dâr-ı fâniden, mânen mesrûrâne, dağdağasız diğer bir âleme giderler. Tâ, yeni vazifedârlara yer açsın, gelip çalışsınlar.

Bütün tevellüdât-ı hayvaniye ve insaniye ise, ahz-ı askere, silâh altına, vazife başına gelmektir. Bütün zîhayat birer muvazzaf mesrur asker, birer müstakîm memnun memurlardır. Bütün sadâlar ise, ya vazife başlamasındaki zikir ve tesbih ve paydostan gelen şükür ve tefrîh veya işlemek neşesinden neş'et eden nağamâttir. Bütün mevcudât, o müminin nazarında, Seyyid-i Kerîm'inin ve Mâlik-i Rahîm'inin birer mûnis hizmetkârı, birer dost me-

murı, birer şirin kitabıdır. Daha bunun gibi pek çok latif, ulvî ve lezîz, tatlı hakikatler, imanından tecelli eder, teza-hür eder.

Demek, iman bir mânevî tûbâ-yı cennet çekirdeğini taşıyor. Küfür ise mânevî bir zakkum-u cehennem tohumunu saklıyor.

Demek selâmet ve emniyet, yalnız İslâmiyet'te ve imandadır. Öyle ise, biz daima: ٤ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَىٰ دِينِ الْإِسْلَامِ وَكَمَالِ الْإِيمَانِ demeliyiz..

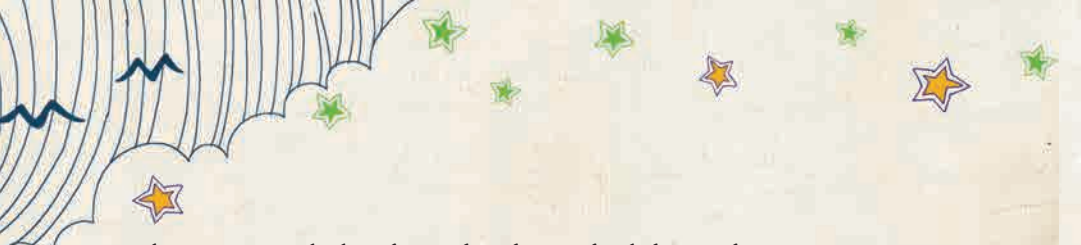
⁴ Bize ihsan ettiği İslâm dini ve tam, yüksek iman nimeti sebebiyle Rabbimize hamd olsun.

İZAH

İman, gayba yani bilinmeyene inanmaya verilen isimdir. En güvenilir ulak Hz. Cebrail ve en emin elçi Allah Resulü (s.a.s.) vasıtasıyla insanlığa ulaştırılan mutlak hakikatlere inanmaya verilen isimdir iman.

Bir gün çay bahçesinde otururken yalancı olduğunu bildiğimiz bir adam gelse ve evin yanıyor diye haber verse, tedirgin olmadan, bir telefonla da olsa bilgi edinmeden oturmaya devam edebilir miyiz? İkinci bir yalancı adam daha gelse ve evin yanıyor diye ikaz etse telaşlanmamamız mümkün müdür? Hele bir üçüncüsü gelse muhtemelen yerimizde duramaz, eve koşarız. Haber verenlerin yalancılıkları ne kadar kesin olsa da, doğrudan

hayatımızı ilgilendiren bir konuda lakayt davranmamız mümkün değildir.

Hem kendimizin, hem de sevdiklerimizin ebedi kalacağı yurt ve ev hakkında bir haber gelse ve bu haberi getiren yüz yirmi sekiz bin adet şahsın ortak özellikleri içerisinde en birincisi hayatlarında yalanın gölgesinin dahi bulunmaması olsa, hiç böyle bir habere lakayt kalınabilir mi? Ve bu ebedi kalacağımız yurt hakkında bize bilgi verenler içinde en son gelen şahıs, bu meseleyi en mükemmel bilen ve en iyi bildiren kişi olup gideceğimiz yerleri bizzat gezip gördükten sonra, oraya ulaşmanın yolunu, sözleri ve yaşantısıyla bizlere tarif edip gösteren biri olsa ve biz onu ve söylediklerini tanımayıp önemsemesek, hiç akıllı kabul edilebilir miyiz?

Eğer gayba iman edip bu en büyük ve en son haberinin sözüne kulak verecek olursak, kalıcı yurdumuza dair en doğru bilgiyi edinmemiz mümkün olacağı gibi, sevdiklerimizle o yurda doğru nasıl yol alacağımızı da öğrenmiş olacağız. Böylelikle bu yolun kendine ait zahmetlerini rahmet olarak görecek, yolcululuğa ve yolda karşılaştığımız eşya ve hadiselerle dair bakışımız da düzelecektir. İçimizdeki inanç adeta yolumuzu aydınlatan bir ışık olacak, bu ışığı bizde görenler de bize dost olacaktır.

Bu yolculukta bize katılanlar ve ayrılanlara dair tek esaslı endişemiz ise yolcuların ebedi yurtlarındaki durumları hususunda olacaktır. Bu insanların yolculukları niye

kısa sürdü veya zahmetli oldu gibi düşünceler hep ikinci planda kalacaktır. Aksi hâlde, gelen habere kulağımızı tıkar veya inanmaz, yolculuğun bir araç olduğunu unuttur, asıl varılacak yerin hedef olduğunu hatırlamaz isek, farklı farklı endişeler başımıza üşüşecektir. “Nereye gidiyorum?” “Bu insanlar niye aşağıya iniyor?” “Bu yeni yolcular niye bindi?” “Bunlar dost mu, yoksa düşman mı?” gibi cevabını kendi başımıza bulamayacağımız birçok soruyla meşgul olmak zorunda kalırız.

Hayatımızdakilerle dost olmanın yolu kendimizi ve onları vazifeli bir yolcu bilip bizi yola çıkarana emniyet edip iman etmektir. Ta ki kalbimizde taşıdığımız o iman çekirdeği büyüsün, bu dünyada sürgün verip gelişip gürbüzleşip toprağın öteki tarafında meyveli bir cennet ağacı olabilsin. Hem kendimizin, hem sevdiklerimizin emniyette olduğunu bilmekle de hayatımızın gayesi olan daimi saadete erişebilelim.

Ana fikir:

İmânda ne kadar büyük bir saadet ve nimet ve ne kadar büyük bir lezzet ve rahat bulunduğu.

Ana fikri açıklayan cümle.

(Mü'min), Cenâb-ı Hâlıkı tanır, tasdik eder. Onun nazarında şu dünya bir zikirhâne-i Rahmân, bir tâlimgâh-ı beşer ve hayvan ve bir meydan-ı imtihan-ı ins ü cândır.

Alınacak ders:

Selâmet ve emniyet, yalnız İslâmiyette ve imândadır. Öyle ise biz dâimâ, (bu İslâm dinini ve bu mükemmel imân nimetini bizlere ihsan ettiği için Cenâb-ı Allah'a hamd ederiz) demeliyiz.

Ezber cümlesi.

İmân bir mânevî Tûbâ-i Cennet çekirdeğini taşıyor.
Küfür ise mânevî bir Zakkum-u Cehennem tohumunu saklıyor.

Sorular:

1. Kafir (inkarcı), fasık (günahkar) adamın gözünde dünya nasıl bir yerdir?

matemhâne-i umumi

2. Müminim gözünde dünya nasıl bir yerdir?

zikirhâne-i Rahmân, tâlimgâh-ı beşer ve hayvan, meydan-ı imtihan-ı ins ü cândır

3. Mümin insan kalbinde hangi ağacın çekirdeğini, kafir hangi ağacın tohumunu saklamaktadır?

Tûbâ-i Cennet çekirdeği, Zakkum-u Cehennem tohumu

Çalışmalar:

1. Hayvanlar dünyasında gerçekleşen bir hadiseyi, iyi ve kötü, farklı iki bakış açısından görüp değerlendiriniz.

2. Cenâb-ı Allah'ın yarattığı varlığına karşı âdil, merhametkâr, râiyyetperver, muktedir, intizamperver, müşfik olmasına dair kâinattan birer örnek veriniz.

3. Dünyayı, zikirhane, talimgâh ve imtihan meydanı olması açılarından ayrı ayrı ele alınız.

Çarşıya edilen risaleler:

- 23. Söz, 1. Mebhas

- 13. Lem'a, 13. İşaret, 3. Nokta

- 17. Lem'a, 9. Nota

- 26. Lem'a, 7. Rica

Esmâ-i İlahî:

Cenâb-ı Hâlık: Dilediği herhangi bir şeyi sebepleriyle birlikte yokluktan varlığa çıkararak Yarattıcı.

Mâlik-i Rahîm: Çok merhametli, çok şefkatli ve umum mülkün sahibi olan Zat.

Seyyid-i Kerîm: İkrâm etmeyi seven, kerem sahibi, herkesin efendisi olan Zat.

Tamlamalar:

ahz-ı asker: asker altına alma, kulluk göreviyle serfiraz etme

dâr-ı fânî: geçici diyar, yurt

mâtemhâne-i umumi: bütün varlığın öldüğünün veya ölüme gittiğinin görülmesiyle; kâinatın, içinde matem

tutulan büyük bir ölü evine dönmesi

meydan-ı imtihan-ı ins ü cân: İnsan ve cinlerin imtihan meydanı

tâlimgâh-ı beşer: insanlığın ilim ve amel ile talimde bulunup terakki ettiği yer

terhisât-ı umumiye: dünyadaki kulluk vazifesinin bitmesiyle, bu dünyada hayat sürenlerin terhis olup mücazat veya mükafat için ahiret yurduna göçmesi

tevellüdât-ı hayvaniye: insanların dünyaya gelmesi, doğması

Tûbâ-i Cennet çekirdeği: Cennet'te Sidre'de bulunan, kökü yukarıda, dalları aşağıda cennet ağacının çekirdeği

vefiyât-ı hayvaniye ve insaniye: insanların ve hayvanların vefat etmesi, ölmesi

Zakkum-u Cehennem tohumu: Cehennemde yetişen ve acı meyvesi cehennemliklere yedirilecek olan bir ağacın tohumu

zikirhâne-i Rahmân: Rahman'ın zikredildiği yer

Terimler:

bedbîn: fena gören, kötümser

hakendiş: hakkı düşünen, hakkı arayan

hodbîn: bencil

hodgâm: keyfine düşkün, nefisperest

hodendiş: nefisine düşkün, nefisini düşünen

hudâbîn: Cenâb-ı Allah'ı tanıyan ve bilen

hudâperest: Cenâb-ı Allah'a ibadet eden, dindar

intizamperver: kurallara uymayı seven ve uyan

muktedir: iktidar sahibi, dilediğini yapabilen

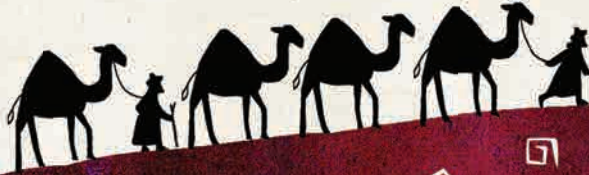
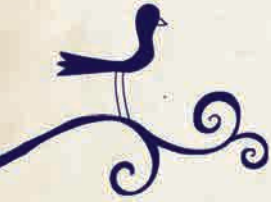
müşfik: şefkatli, merhametli

raîyyetperver: raiyetini seven, teb'asına iyi davranan

ÜÇÜNCÜ SÖZ

*Her hakiki hasenât gibi, cesâretin dahi menbaı
imândır, ubûdiyettir. Her seyyiât gibi,
cebânetin dahi menbaı dalâlettir.*

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا⁵

İbadet, ne büyük bir ticaret ve saadet; fısık ve sefâhet, ne büyük bir hasâret ve helâket olduğunu anlamak istersen, şu temsilî hikâyeciğe bak, dinle:

Bir vakit iki asker, uzak bir şehire gitmek için emir alıyorlar. Beraber giderler, tâ yol ikileşir. Bir adam orada bulunur. Onlara der: “Şu sağdaki yol, hiç zararı olmamakla beraber, onda giden yolculardan ondan dokuz büyük kâr ve rahat görür. Soldaki yol ise, menfaati olmamakla beraber, on yolcusundan dokuz zarar görür. Hem ikisi, kısa ve uzunlukta birdirler. Yalnız bir fark var ki; intizamsız, hükûmetsiz olan sol yolun yolcusu çantasız, silâhsız gider. Zâhirî bir hiffet, yalancı bir rahatlık görür. İntizam-ı askerî altındaki sağ yolun yolcusu ise, mugaddî hülâsalardan dolu dört okkalık bir çanta ve her adüvvü alt ve mağlûp edecek iki kıyyelik bir mükemmel mîrî silâhı taşımaya mecburdur.”

⁵ “Ey insanlar! (Hem Sizi hem de sizden önceki insanları yaratan) Rabbinize ibadet ediniz.” (Bakara sûresi, 2/21)

O iki asker, o muarraf adamın sözünü dinledikten sonra, şu bahtiyar nefer sağa gider. Bir batman ağırlığı omuzuna ve beline yükler. Fakat kalbi ve ruhu binler batman minnetlerden ve korkulardan kurtulur.

Öteki bedbaht nefer ise askerliği bırakır. Nizama tâbi olmak istemez. Sola gider. Cismi, bir batman ağırlıktan kurtulur. Fakat kalbi, binler batman minnetler altında ve ruhu, hadsiz korkular altında ezilir. Hem herkese dilenci, hem her şeyden, her hâdiseden titrer bir surette gider. Tâ mahall-i maksuda yetişir. Orada âsî ve kaçak cezasını görür.

Askerlik nizamını seven, çanta ve silâhını muhafaza eden ve sağa giden nefer ise; kimseden minnet almaya-
rak, kimseden havf etmeyerek, rahat-ı kalb ve vicdan ile gider. Tâ o matlup şehire yetişir. Orada, vazifesini güzelce yapan bir nâmuslu askere münasip bir mükâfat görür.

İşte ey nefsi serkeş!

Bil ki: O iki yolcu, biri; mutî-i kanun-u ilâhî, birisi de; âsî ve hevâyâ tâbi insanlardır. O yol ise, hayat yoludur ki; âlem-i ervâhtan gelip kabirden geçer, âhirete gider. O çanta ve silâh ise, ibadet ve takvâdır. İbadetin çendan zâhirî bir ağırlığı var. Fakat, mânâsında öyle bir rahatlık ve hafiflik var ki, tarif edilmez. Çünkü; âbid, namazında der: **أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** Yani; “Hâlık ve Rezzâk, O’ndan

⁶Şehadet ederim ki Allah’tan başka ilâh yoktur.

başka yoktur! Zarar ve menfaat, O'nun elindedir. O hem Hakîm'dir; abes iş yapmaz. Hem Rahîm'dir; ihسانı, merhameti çoktur.” diye itikat ettiğinden, her şeyde bir hazine-i rahmet kapısını bulur, dua ile çalar. Hem her şeyi kendi Rabbisinin emrine musahhar görür. Rabbisine iltica eder. Tevekkül ile istinad edip, her musibete karşı tahassun eder. İmanı, ona bir emniyet-i tâmmе verir.

Evet, her hakikî hasenât gibi cesaretin dahi menbaı imandır, ubûdiyettir. Her seyyiât gibi cebânetin dahi menbaı dalâlettir!

Evet, tam münevverü'l-kalb bir âbidi, küre-i arz bomba olup patlasa, ihtimaldir ki onu korkutmaz. Belki harka bir kudret-i samedâniyeyi, lezzetli bir hayret ile seyredecek. Fakat, meşhur bir münevverü'l-akıl denilen kalbsiz bir fâsik feylesof ise; gökte bir kuyruklu yıldızı görse, yerde titrer. “Acaba bu serseri yıldız arzımıza çarpmasın mı?” der, evhama düşer. (Bir vakit böyle bir yıldızdan koca Amerika titredi. Çocukları gece vakti hânelerini terk ettiler.)

Evet, insan nihaysiz şeylere muhtaç olduğu hâlde, sermayesi hiç hükmünde... Hem nihaysiz musibetlere maruz olduğu hâlde, iktidarı hiç hükmünde bir şey... Âdeta sermaye ve iktidarının dâiresi, eli nereye yetişirse o kadardır. Fakat emelleri, arzuları ve elemeleri ve belâları ise; dâiresi, gözü, hayâli nereye yetişirse ve gidinceye kadar geniştir.

İşte bu derece âciz ve zayıf, fakir ve muhtaç olan ruh-u beşere ibadet, tevekkül, tevhid, teslim; ne kadar azîm bir kâr, bir saadet, bir nimet olduğunu, bütün bütün kör olmayan görür, derk eder.

Malûmdur ki; zararsız yol, zararlı yola –velev on ihtimâlden bir ihtimâl ile olsa– tercih edilir. Hâlbuki meselemiz olan ubûdiyet yolu, zararsız olmakla beraber, ondan dokuz ihtimâl ile bir saadet-i ebediye hazinesi vardır. Fısk ve sefâhet yolu ise –hatta fâsıkın itirafıyla dahi– menfaat-siz olduğu hâlde, ondan dokuz ihtimâl ile şekâvet-i ebediye helâketi bulunduğu, icmâ ve tevâtür derecesinde, hadsiz ehl-i ihtisasın ve müşâhedenin şehâdetiyle sabittir ve ehl-i zevkin ve keşfin ihbarâtıyla muhakkaktır.

Elhâsıl: Âhîret gibi dünya saadeti dahi, ibadette ve Allah'a asker olmaktadır. Öyle ise, biz daima⁷ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى الطَّاعَةِ وَالتَّوْفِيقِ demeliyiz ve Müslüman olduğumuza şükretmeliyiz.

⁷ Bize yardımını ve kendisine itaat etmeyi nasip eden Rabbimize hamd olsun.

İZAH

Salih amelle desteklenmeyen imanın hayata hayat olması mümkün değildir.

Mesela bir hastayı en iyi bir doktor muayene etse, en doğru teşhisi koyup en etkili ilaçları verse sonra hasta da ilaçları alıp yalnızca prospektüsünü okuyup faydalarını ve nasıl kullanılacağını öğrense, ancak ilacı hiç içmese faydasını görüp iyileşebilir mi?

Veya bir öğrenci, ben okulumu, ders kitaplarını, öğretmenimi çok seviyorum dese ancak hiç okula devam etmese, herhangi bir şey öğrenip sınıfını geçmesi mümkün olabilir mi?

Ya da insan, en güzel ve en faydalı yemeklerin olduğu bir yemek kitabını baştan aşağı okuyup ezberlemekle karnını doyurup lezzet alabilir mi?

Aynen öyle de imanın güzel neticelerini görmek de ancak salih amel işlemekle mümkündür. Salih amel ise iki kısımdır, ibadet ve takva. Sadece emredilenleri yapmak yeterli değildir, yasaklardan da kaçınmak gerekir. İnsan, Cenâb-ı Hakk'ın yap dediklerini yapmak, yapma dediklerinden kaçınmak ile kendisini emniyet altına alabilir.

Sağlıklı kalmanın birinci şartı sıhhati korumaktır. Yani tedaviden önce, hasta olmamak gelir. Bir evi temizleyeceğimiz zaman da önce kirin geldiği delikleri tıkamamız gerekir, zira her tarafından pis su akan bir odayı temizlemekle bir yere varmak mümkün değildir. Manevi temizlik adına da günahlardan kaçınmak esas olmalıdır. Zaten namazın en önemli bir özelliği insanı günahlardan alıkoymasıdır.

İbadet ve takva, ahirete uzanan yolda insan için en emniyetli bir binektir. İnançsız insan için en büyük kâbus ise gelecekte ne olacağını bilememekten gelen emniyetsizlik hissi yani korkudur. Zira ölümden öte bir yer olmadığına inanan inançsız kişi her yönden karanlıkların onu kuşattığını hisseder. Mümin için ibadetle gelen emniyet ve saadet hissine karşı kâfırde mutlak bir korku ve hüznü vardır.

Takva noktasındaki ciddiyetimizle gelecek endişesinden kaynaklanan korku emniyete, ibadetteki samimiyetimizle de geçmiş düşüncesinden kaynaklanan hüznün inşallah saadete dönüşecektir. Yeter ki Efendimiz'in (s.a.s.) sünnetine uymakla bizi âhiretteki selamet yurdu olan Cennet'e ulaştıracak kulluk gemisine binmiş olalım.

Ana fikir:

İbâdet ne büyük bir ticaret ve saadet; fısk ve sefâhet ne büyük bir hasâret ve helâket olduğu.

Ana fikri açıklayan cümle:

Ubûdiyet yolu, zararsız olmakla beraber, ondan dokuz ihtimâl ile bir saadet-i ebediye hazînesi vardır. Fısk ve sefâhet yolu ise hattâ fâsıkın itirafiyle dahi menfaatsiz olduğu hâlde, ondan dokuz ihtimâl ile şekâvet-i ebediye helâketi bulunduğu, icmâ ve tevâtür derecesinde, hadsiz ehl-i ihtisâsın ve müşâhedenin şehâdetiyle sabittir ve ehl-i zevkin ve keşfin ihbarâtıyla muhakkaktır.

Alınacak ders:

Ahret gibi dünya saadeti dahi, ibâdetle ve Allah'a kul olmaktır.

Ezber cümlesi:

Her hakiki hasenât gibi, cesâretin dahi menbaı imândır, ubûdiyettir. Her seyyiât gibi, cebânetin dahi menbaı dalâlettir.

Sorular:

1. Cenâb-ı Hakk'ın 'abes iş yapmayacağını' bize bildiren, 'ihsanı ve merhameti çok olduğunu' bize tanıttıran hangi iki isimdir?

Hakim ve Rahim isimleri

2. Cesaretin ve korkaklığın kaynakları nelerdir?

Cesaretin kaynağı imandır, ubudiyettir, korkaklığın kaynağı dalâlettir.

3. Cenâb-ı Allah'a en çok hangi nimetleri için şükretmeliyiz?

İman ve İslam nimetleri

Çalışmalar:

1. İbadet ve takvanın çanta ve silaha benzetilmesini tartışınız.

2. Kulluk yolunun dünyada da zararsız, inançsızlığın dünyada da zararlı olduğuna dair örnekler veriniz.

3. Bir mümin olarak en büyük korkunuzun ne olduğunu düşününüz. Küfre ait 'yok olma' korkusuyla karşılaştırınız.

Çarşıya edilen risaleler:

- 23. Söz, 2. Makam, 2. Nükte
- 24. Söz, 2. Dal ve 5. Dal
- 17. Lem'â ,13. Nokta 3. Mesele
- 23. Lem'â, Hatime
- İşârat-ül İcaz, 'İyyakenabud' ayetinin tefsiri

Esmâ-i İlahî.

Hâlık: Ezeli ilminde takdir ettiği herhangi bir şeyi, mutlak kudretiyle dilediği an yaratan, vücuda getiren Zât.

Hakîm: her işi bir maksada yönelik ve maksada uygun ve anlamlı olan Zât.

Rahîm: her bir varlığa hususi yardımını, ihsanı ve iltifatıyla merhamet edip şefkatini gösteren Zat.

Rezzâk: Kullarının rızkını takdir edip eksiksiz veren; onları yedirip içiren Zat.

Tamlamalar:

âlem-i ervâh: ruhlar alemi

ehl-i ihtisâsın ve müşâhedenin şehâdeti: şahitlikte bulunduğu meselede ilmî ve şuhudi ihtisas sahibi olan kişilerin şehadeti

ehl-i zevkin ve keşfin ihbarâtı: haber verdiği meseleyi bizzat kendi nefsinde yaşayıp zevk ve keşf eden kişilerin haberleri

emniyet-i tâmme: mutlak, tam, katışıksız emniyet ve selamette olma hissi

hazîne-i rahmet: rahmet hazinesi

intizam-ı askerî: askeri düzen

kudret-i Samedâniyeyi: hiç bir şeye ihtiyacı olmayan ancak her şeyin varlığa gelmek noktasında mutlak acz içinde ona ihtiyaç duyduğu mutlak Kudret.

küre-i arz: yer yuvarlağı

mahall-i maksûd: varılmak istenilen yer mahal, mümin için mutlak emniyet ve saadet yurdu olan Cennet.

mutî-i kanun-u İlâhî: teşri'i veya tekvini va'z edilmiş ilahi kanunlara itaat edip uyumlu davranan kişi

münevverü'l-kalb: kalbi nurlanmış, aydınlanmış

münevverü'l-akıl: akli nurlanmış, aydınlanmış

ruh-u beşere: insan ruhu

Terimler:

cebânet: korkaklık, ürkeklik

cesâret: cesurluk, yiğitlik

elem: üzüntü

emel: nefsen ulaşılmak istenen şeylerin bütünü

hasenât: güzellikler, iyilikler

hevâ: nefsanî arzular ve hevesler

ilticâ: sığınmak

tevekkül: vekil bırakmak

seyyiât: günahlar, suçlar

DÖRDÜNCÜ SÖZ

*Namaz kılanın diğer mübah dünyevî amelleri,
güzel bir niyet ile ibâdet hükmünü alır.*

*Bu sûrette bütün sermâye-i ömrünü âhirete mal
edebilir. Fânî ömrünü bir cihette ibkâ eder.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الصَّلَاةُ عِمَادُ الدِّينِ⁸

Namaz, ne kadar kıymetli ve mühim, hem ne kadar ucuz ve az bir masraf ile kazanılır; hem namazsız adam, ne kadar divâne ve zararlı olduğunu, iki kere iki dört eder derecesinde kat'î anlamak istersen, şu temsili hikâyeciğe bak, gör:

Bir zaman bir büyük hâkim, iki hizmetkârını her birisine yirmi dört altın verip iki ay uzaklıkta has ve güzel bir çiftliğine ikamet etmek için gönderiyor. Ve onlara emreder ki: “Şu para ile yol ve bilet masrafı yapınız. Hem oradaki meskeninize lâzım bazı şeyleri mübâyaa ediniz. Bir günlük mesafede bir istasyon vardır. Hem araba, hem gemi, hem şimendifer, hem tayyâre bulunur. Sermayeye göre binilir.”

⁸ Namaz, dinin direğidir.

İki hizmetkâr; ders aldıktan sonra giderler. Birisi bahtiyar idi ki, istasyona kadar bir parça para masraf eder. Fakat o masraf içinde, efendisinin hoşuna gidecek öyle güzel bir ticaret elde eder ki, sermayesi birden bine çıkar.

Öteki hizmetkâr; bedbaht, serseri olduğundan istasyona kadar yirmi üç altınını sarf eder. Kumara-mumara verip zâyi eder. Bir tek altını kalır. Arkadaşı ona der: “Yahu, şu lirani bir bilete ver. Tâ bu uzun yolda yayan ve aç kalmayasın. Hem bizim efendimiz kerîmdir; belki merhamet eder, ettiğin kusuru affeder. Seni de tayyâreye bindirirler. Bir günde mahall-i ikametimize gideriz. Yoksa, iki aylık bir çölde aç, yayan, yalnız gitmeye mecbur olursun.”

Acaba şu adam inat edip, o tek lirasını bir define anahtarı hükmünde olan bir bilete vermeyip, muvakkat bir lezzet için sefâhete sarf etse; gayet akılsız, zararlı, bedbaht olduğunu, en akılsız adam dahi anlamaz mı?

İşte ey namazsız adam! Ve ey namazdan hoşlanmayan nefsim!

O hâkim ise; Rabbimiz, Hâlik'ımızdır. O iki hizmetkâr yolcu ise; biri mütedeyyin, namazını şevk ile kılar. Diğeri gafil, namazsız insanlardır. O yirmi dört altın ise yirmi dört saat her gündeki ömürdür. O has çiftlik ise cennettir. O istasyon ise kabirdir. O seyahat ise kabre, haşre, ebede gidecek beşer yolculuğudur; amele göre, takvâ kuvvetine göre, o uzun yolu mütefâvit derecede kat'ederler. Bir kısım ehl-i takvâ berk gibi, bin senelik yolu bir günde keser. Bir kısmı da hayâl gibi, elli bin senelik bir mesafeyi bir günde kat'eder. Kur'ân-ı Azîmüşşân şu hakikate iki âyetiyle işaret eder. O bilet ise namazdır. Bir tek saat, beş vakit namaza abdestle kâfi gelir.

Acaba, yirmi üç saatini şu kısacık hayat-ı dünyeviye sarf eden ve o uzun hayat-ı ebediyeye bir tek saatini sarf etmeyen; ne kadar zarar eder, ne kadar nefsi-ne zulmeder, ne kadar hilâf-ı akıl hareket eder! Zira, bin adamın iştirak ettiği bir piyango kumarına yarı malını vermek akıl kabul ederse –hâlbuki kazanç ihtimâli binde birdir– sonra yirmi dörtten bir malını, yüzde doksan dokuz ihtimâl ile kazancı musaddak bir hazine-i ebedi-

yeye vermemek; ne kadar hilâf-ı akıl ve hikmet hareket ettiğini, ne kadar akıldan uzak düştüğünü, kendini âkıl zanneden adam anlamaz mı?

Hâlbuki namazda ruhun, kalbin, aklın büyük bir rahatı vardır. Hem cisme de o kadar ağır bir iş değildir.

Hem namaz kılanın diğer mübah dünyevî amelleri, güzel bir niyet ile ibadet hükmünü alır. Bu surette bütün sermâye-i ömrünü âhirete mâl edebilir. Fâni ömrünü bir cihette ibkâ eder.

İZAH

Fğer itikad, inanç dini hayatı belirleyici olan mimari plan ise, amel de onun inşa edilmesine verilen isimdir. Ameldeki ihlas ise kullanılan malzemenin kalitesidir.

Din denilen evin itikad planında, yani mimarisinde; ya da iman kuvvetinde, yani mühendisliğinde bir bozukluk varsa, inşa adına ne kadar çalışılırsa çalışılsın, yani ne kadar çok ibadet edilirse edilsin doğru dürüst bir eve sahip olmak mümkün değildir. Yine mimari ve mühendislik düzgün, çalışma ve amel tam, ama kullanılan malzeme çürük ise, yani ihlâsta bir sorun varsa, dışarıdan bina ne kadar düzgün ve alımlı görünürse görünsün, ilk ciddi sarsıntıda çökmesi yakın demektir.

İslamiyet adlı bu din evinin merkezinde duran ve onu ayakta tutan bir de temel sütunu vardır. Bu da namazdır. Nasıl bir binanın veya bir çadırın merkezinde duran sütun veya direk kalktığında o yapı çöker, öyle de namaz olmadan dinin ayakta durması ve içinde oturulacak bir ev olması mümkün değildir. Sağlam, güvenli bir ev inşa edilmek isteniyorsa, namaz sütunun güzelce dikilmesi yani ikame edilmesi birinci şarttır.

Hadis-i Şerif'te belirtildiği üzere namaz hem temiz hem de temizleyici, akan bir nehir gibidir. Kim günde beş defa bu suyla yıkanır, çıktığı vakitler biraz kirlense de o kirler üzerinde kalıcı olmaz. Hem devamlı temizlenen bir insan temizlik noktasında bir hassasiyet kazanır ve kirlenmek dahi istemez. Ki asıl namaz da insanı günahlardan alıkoyan namazdır. Ve istemeden, fark etmeden bulaşan kirleri de temizleyendir.

Hadislerde belirtildiği üzere iki makbul dua arasındaki dualar da makbuldür. Aynen öyle de iki salih, makbul amel arasındaki diğer ameller de salih ve makbul olur. Beş vakit farz namaz iç ve dış şartlarına uyularak kılındığında şüphesiz en kıymetli salih ameldir ve iki namaz arasında insanın yaptığı günlük işleri de salih amel hükmünü almaktadır. Çalışmak, yemek, içmek hatta uymak gibi insanın mecburen yerine getirdiği işlerin tamamı, namazını kılan ve kavuşup kavuşamayacağı belli olmayan bir sonraki vaktin namazını kılmaya niyetli olan insan için ibadet kıymetini kazanmaktadır.

Eğer bir insan çalıştığı işin neticesinde alacağı maaşın dörtte biri miktarının altmış beş yaşından sonra yaşayıp yaşamayacağı belli olmayan emeklilik günleri için sigortaya yatırılmasına rıza gösteriyorsa ve ona hayat sermayesini veren Sahibi'nin günlük yirmi dört saatinden birisini, devamlı yaşayacağı 'ahiretin sigortası' olan namaz şeklinde istemesine karşılık tembellik gösteriyorsa, bu insana akıllı denilebilir mi? Elbetteki hayır.

Zira akıl, insana kendisi için faydalı ve zararlı olanı ayırmak için verilmiştir.

Ana fikir:

Namazın ne kadar kıymetli ve mühim, ne kadar ucuz ve az bir masraf ile kazanıldığı, namazsız adamın ne kadar divâne ve zararlı olduğu.

Ana fikri açıklayan cümle:

Birtek saat, beş vakit namaza abdestle kâfi gelir. Acaba, yirmi üç saatini şu kısacık hayat-ı dünyeviyeye sarf eden ve o uzun hayat-ı ebediyeye bir tek saatini sarf etmeyen ne kadar zarar eder, ne kadar nefsine zulmeder, ne kadar hilâf-ı akıl hareket eder!

Alınacak ders:

Namazda ruhun ve kalbin ve aklın büyük bir rahatı vardır. Hem, cisme de o kadar ağır bir iş değildir.

Ezber cümlesi:

Namaz kılanın diğer mübah dünyevî amelleri, güzel bir niyet ile ibâdet hükmünü alır. Bu sûrette bütün sermâye-i ömrünü âhirete mal edebilir. Fânî ömrünü bir cihette ibkâ eder.

Sorular:

1. Araba, gemi, tren ve uçak örnekleri neyi temsil etmektedir.

Takva kuvvetini

2. Bin senelik yolu bir günde giden takva ehli müminler ile elli bin senelik mesafeyi bir günde gidenler hangi süratlerde hareket etmektedirler?

Berk ve hayal

3. Kazancı kesin olan ebedi hazineyi kazanmak için ömür sermayesinin kaçta kaç istenmektedir?

Yirmi dörtte biri

Çalışmalar:

1. Namaz gün içinde ne kadar vaktinizi alıyor, arkadaşlarınızla birlikte tahmini olarak hesaplayınız.
2. Namaz kılanın diğer günlük işlerinin de ibadet hükmünü almasına örnekler veriniz.
3. Ruhunuzun, kalbinizin ve aklınızın namazda bulunduğu rahatlığı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Çevriliye edilen risaleler:

- 9. Söz, 1. Nükte
- İşarat-ül İcaz (Namazın kulla Allah arasında yüksek bir nisbet, ulvi bir münasebet olduğu...)

Esmâ-i İlahi:

Hâlık: Ezeli ilminde takdir ettiği herhangi bir şeyi, mutlak kudretiyle dilediği an yaratan, vücuda getiren Zât.

Rabb: Yarattığı kulları üzerinde mutlak tasarrufuyla onları terbiye edip hâkimiyetini bildiren

Tamlamalar:

hayat-ı dünyeviye: geçici dünya hayatı

ehl-i takvâ: farzları yapmak, haramlardan kaçınmak-
la Rabbi'nin rıza dairesi içinde hareket eden; nafileleri
yapmak, şüphelilerden kaçınmakla o dairenin merkezine
ulaşmaya çalışan sadık mümin

hazîne-i ebediye: ebedi, sonsuz hazine

hilâf-ı akıl ve hikmet: akla ve mantığa ters, faydasız

mahall-i ikâmet: yerleşilen, oturulan yer

sermâye-i ömür: ömür sermayesi, hayat müddeti

Terimler:

berk: şimşek

hayal: insanda varlığın hakikatli suretleri ve nurani
timsallerine açılan pencere

musaddak: doğruluğu tasdik edilmiş

muvakkat: süreli, geçici

mübah: yapılmasında dinen sakınca olmayan işler

mübâyaa: satın almak

mütedeyyin: dindar, dini hayata candan bağlı

şevk: şiddetli arzu, katlanmış muhabbet

takva: Allah'ın rızasını kazanmaya yönelik ameller-
deki hassasiyet

BESİNCİ SÖZ

*Evet, en parlak bir mu'cize-i san'at-ı
Samedâniye ve bir hârika-i hikmet-i Rabbâniye
olan hayatı kim vermiş, yapmış ise; rızıkla o
hayatı besleyen ve idâme eden de O'dur.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ

Namaz kılmak ve büyük günahları işlememek, ne derece hakikî bir vazife-i insaniye ve ne kadar fitrî, münasip bir netice-i hilkat-i beşeriye olduğunu görmek istersen; şu temsilî hikâyeciğe bak, dinle:

Seferberlikte bir taburda, biri muallem vazife-perver; diğeri acemi nefis-perver iki asker beraber bulunuyordu. Vazife-perver nefer, tâlime ve cihada dikkat eder, erzak ve tâyinâtını hiç düşünmezdi. Çünkü anlamış ki; onu beslemek ve cihâzâtını vermek, hasta olsa tedavi etmek, hatta inde'l-hâce lokmayı ağzına koymaya kadar devletin vazifesidir. Ve onun asıl vazifesi tâlim ve cihaddır. Fakat bazı erzak ve cihâzât işlerinde işler. Kazan kaynatır, karavanayı yıkar, getirir. Ona sorulsa: “Ne yapıyorsun?” “Devletin angaryasını çekiyorum.” der. Demiyor: “Nafakam için çalışıyorum.”

⁹ “Allah fenâlıktan korunanlar ve hep güzel davrananlarla beraberdir.” (Nahl sûresi, 16/128)

Diğer şikem-perver ve acemi nefer ise, tâlime ve harbe dikkat etmezdi. “O devlet işidir. Bana ne!” derdi. Daim nafakasını düşünüp onun peşinde dolaşır, taburu terk eder, çarşıya gider, alışveriş ederdi.

Bir gün muallem arkadaşı ona dedi: “Birâder, asıl vazifen tâlim ve muharebedir. Sen onun için buraya getirilmişsin. Padişaha itimat et. O seni aç bırakmaz. O, onun vazifesidir. Hem sen âciz ve fakirsin, her yerde kendini beslettiremezsin. Hem mücâhede ve seferberlik zamanıdır. Hem sana ‘âsidir’ der, ceza verirler. Evet, iki vazife peşimizde görünüyor. Biri; padişahın vazifesidir. Bazen biz onun angaryasını çekeriz ki, bizi beslemektir. Diğer, bizim vazifemizdir. Padişah bize teshilât ile yardım eder ki, tâlim ve harptir.”

Acaba o serseri nefer, o mücâhid mualleme kulak vermezse ne kadar tehlikede kalır, anlarsın!

İşte ey tembel nefsim! O dalgalı meydan-ı harb, bu dağdağalı dünya hayatıdır. O taburlara taksim edilen ordu ise, cemiyet-i beşeriyedir. Ve o tabur ise, şu asrın cemaat-i İslâmiye’sidir. O iki nefer ise; biri, ferâiz-i diniyesini bilen ve işleyen ve kebâiri terk ve günahları işlememek için, nefis ve şeytanla mücâhede eden müttakî Müslüman’dır. Diğer, Rezzâk-ı Hakiki’yi itham etmek dercesinde derd-i maîşete dalıp, ferâizi terk eden ve maîşet yolunda rast gele günahları işleyen fâsık-ı hâsirdir. Ve o talim ve talimat ise başta namaz, ibadettir. Ve o harb ise,

nefis ve hevâ, cin ve ins şeytanlarına karşı mücâhede edip, günahlardan ve ahlâk-ı rezîleden, kalb ve ruhunu helâket-i ebediyeden kurtarmaktır. Ve o iki vazife ise birisi, hayatı verip beslemektir. Diğeri, hayatı verene ve besleyene perestîş edip yalvarmaktır. O'na tevekkül edip emniyet etmektir.

Evet, en parlak bir mucize-i sanat-ı samedâniye ve bir harika-yı hikmet-i rabbâniye olan hayatı kim vermiş, yapmış ise, rızıkla o hayatı besleyen ve idâme eden de O'dur. O'ndan başka olmaz! Delil mi istersin? En zayıf, en aptal hayvan, en iyi beslenir, meyve kurtları ve balıklar gibi.. hem en âciz, en nâzik mahlûk, en iyi rızık o yer, çocuklar ve yavrular gibi.

Evet, vâsita-yı rızık-ı helâl, iktidar ve ihtiyâr ile olmadığı; belki, acz ve zaaf ile olduğunu anlamak için balıklar ile tilkileri, yavrular ile canavarları, ağaçlar ile hayvanları muvâzene etmek kâfidir.

Demek derd-i maîşet için namazını terk eden, o nefere benzer ki; tâlimi ve siperini bırakıp çarşıda dilencilik eder. Fakat, namazını kıldıktan sonra Cenâb-ı Rezzâk-ı Kerîm'in matbaha-yı rahmetinden tâyinâtını aramak, başkalara bâr olmamak için kendisi bizzat gitmek güzeldir, mertliktir; o dahi bir ibadettir.

Hem insan ibadet için halk olunduğunu, fıtrâtı ve cihâzât-ı mâneviyesi gösteriyor. Zira, hayat-ı dünyeviyesine lâzım olan amel ve iktidar cihetinde en ednâ bir ser-

çe kuşuna yetişmez. Fakat, hayat-ı mâneviye ve uhreviyesine lâzım olan ilim ve iftikar ile tazarrû ve ibadet cihetinde hayvanâtın sultanı ve kumandanı hükmündedir.

Demek ey nefsim! Eğer hayat-ı dünyeviyeyi gaye-i maksad yapsan ve ona dâim çalışsan, en ednâ bir serçe kuşunun bir neferi hükmünde olursun. Eğer hayat-ı uhreviyeyi gaye-i maksad yapsan ve şu hayatı dahi ona vesile ve mezraa etsen ve ona göre çalışsan, o vakit hayvanâtın büyük bir kumandanı hükmünde ve şu dünyada Cenâb-ı Hakk'ın nazlı ve niyazdar bir abdi, mükerrerem ve muhterem bir misafiri olursun.

İşte sana iki yol. İsteddiğini intihâb edebilirsin. Hidâyet ve tevfiği Erhamürrâhimîn'den işte...

İZAŞI

Fn ileri teknoloji eseri bir elektronik eşya düşünelim. Nasıl kullanılacağını ve neye yaradığını bilmiyoruz. Kutusunu açtık ve gördük ki, son model bir cep bilgisayarı. Ve içinde ne işe yaradığı, nasıl kullanılacağı ve nelerin yapılmaması gerektiğini bildiren bir kullanım kılavuzu ile kullanım kılavuzundaki talimatları aynen uygulayıp gösteren mükemmel bir rehberin tarifini içeren görüntülü, temsili bir tanıtım programı var.

Ne işe yaradığına dikkat etmeyip içindeki kılavuz kitabı okumayıp rehberin tanıtımına da bakmayıp kendi ihtiyaç ve zevklerimize göre kullanmaya çalışırsak, biz bu

aleti ya kıracağız, ya bozacağız ya da en iyi ihtimalle yanlış veya eksik kullanıp atıl bırakacağız. Belki kitapta suya sokmayın denecek biz sokacağız, ateşe tutmayın denecek biz tutacağız. Hatta belki çekice ihtiyacım var deyip bu nazik aletle tutup çivi çakmaya çalışacağız. Ancak neticede çiviye çakamadığımız gibi aleti de bozup bir kenara atmış olacağız.

Böyle akılsız davranmayı o mükemmel rehberin kullanımına uysak ve kitabın söylediklerini yerine getirsek, hem ihtiyacımızı görmemiz hem de o aletin bilmediğimiz pek çok farklı fonksiyonunu öğrenmemiz mümkün olacaktır. Biz sadece mesaj atmayı düşünürken, bakacağız ki görüntülü ve sesli görüşmek de mümkünmüş. İlkokul kitaplarımı bu bilgisayarda okuyabilir miyim diye düşünürken göreceğiz ki, hafızası bütün kütüphaneleri alacak kadar genişmiş v.s..

Biz insanoğulları da Cenâb-ı Hakk'ın yarattığı böyle en nadide birer aletiz. Zira bizi yaratan Rabbimiz, "İnsanları ve cinleri ancak bana kulluk etsinler diye yarattım" (Zariyat, 56) buyuruyor. Diğer mahlûkların başkalarına hizmeti olabilir, ancak insan için böyle bir durum söz konusu değildir. Mesela toprak bitki yetişmesine, bitki hayvanın beslenmesine, canlı cansız diğer varlıkla-

rın hepsi insanın ihtiyacını gidermeye yönelik bir özelliğe sahip olabilirler, ama insan kâinatta hiçbir şeye hizmet etmeyen bir varlıktır. Çünkü ondan istenen, bütün varlık üstünde durup onların kulluklarını da kendi kulluğu içine alarak Allah'a ibadet etmektir. Yani o en üst seviyede, en geniş donanımda bilinçli bir kulluk aletidir.

Eğer bize yaratılışımızın gayesi ve neticesi olan kulluğumuzu tarif eden Kur'ân-ı Kerim'i dinleyip Hz. Resulullah'a uyacak olursak, ne için yaratıldığımızı ve nasıl davranmamız gerektiğini anlayarak hareket edebilmemiz ve en kıymetli yaratılış seviyesi olan insanlığa layık olmamız mümkün olacaktır. Hatta bu doğru tatbikatı hayatımıza uyguladığımızda, hâli hazırda görmediğimiz birçok gizli özelliğimizi keşfetmemiz ve nihayetinde cennette Cenâb-ı Allah'ı görmeye ve rızasını kazanmaya varan bir ufka ulaşmamız mümkün olacaktır.

Aksi hâlde Kitabın sesine kulak vermez, Rehber'inden yüz çevirirsek, bize emanet olarak verilmiş insanlık nimetine layık olamadığımızdan, emanete ihanet cezasına çarptırılmamız mukadderdir. Rabbimiz bizi böyle feci bir neticeden muhafaza buyursun inşallah.

Ana fikir:

Namaz kılmanın ve büyük günahları işlememenin ne derece hakiki bir vazife-i insaniye ve ne kadar fitrî, münâsip bir netice-i hilkat-i beşeriye olduğu.

Ana fikri açıklayan cümle:

İnsan ibâdet için halk olunduğunu, fitratı ve cihazât-ı mâneviyesi gösteriyor. Zîrâ, hayat-ı dünyeviyesine lâzım olan amel ve iktidar cihetinde en ednâ bir serçe kuşuna yetişmez. Fakat, hayat-ı mâneviye ve uhreviyesine lâzım olan ilim ve iftikâr ile tazarrû ve ibâdet cihetinde hayvanâtın sultanı ve kumandanı hükmündedir.

Alınacak ders:

Demek ey nefsim! Eğer hayat-ı dünyeviyeyi gâye-i maksad yapsan ve ona dâim çalışsan, en ednâ bir serçe kuşunun bir neferi hükmünde olursun. Eğer hayat-ı uhreviyeyi gâye-i maksad yapsan ve şu hayatı dahi ona vesîle ve mezraa etsen ve ona göre çalışsan, o vakit hayvanâtın büyük bir kumandanı hükmünde ve şu dünyada Cenâb-ı Hakkın nazlı ve niyazdar bir abdi, mükerrem ve muhterem bir misafiri olursun.

Ezber cümlesi:

Evet, en parlak bir mu'cize-i san'at-ı Samedâniye ve bir hârîka-i hikmet-i Rabbâniye olan hayatı kim vermiş, yapmış ise; rızıkla o hayatı besleyen ve idâme eden de O'dur.

Sorular:

1. Müttaki müslüman ile fâsık-ı hâsiri temsil eden iki asker hangi vasıflarıyla karşılaştırılmıştır?

Biri muallim, vazifeperver; diğeri acemi, nefisperver.

2. Vâsita-yi rızık-ı helâl, iktidar ve ihtiyar ile değil ise ne iledir?

Acz ve zaaf

3. Talim ve harb neleri temsil etmektedir?

Talim, başta namaz olmak üzere ibadetleri; harb ise nefis ve hevâ, cin ve ins şeytanlarına karşı mücâhede edip günahlardan ve ahlâk-ı rezîleden, kalb ve ruhunu, helâket-i ebediyeden kurtarmayı.

Çalışmalar:

1. Kulluk vazifesini terk etmek ve günahlara girmek hayatı zorlaştırmakta mıdır yoksa kolaylaştırmakta mıdır, tartışınız.

2. Geçimin kuvvete göre değil ihtiyaç ve zaafa göre kolaylaştırılmasına dair tabiattan başka örnekler bulunuz.

3. İnsanın maddi vücudu ve kabiliyetleri yönünden varlığın en zayıfı olması, kulluk yönüyle en üstünü olmasına dair özelliklerini araştırınız.

Tarziye edilen risaleler:

- 2. Lem'â, 2. Nükte

- İşârât-ul İcaz (Tembellikle namazı terk eden veya hut kıymetini bilmeyen ne kadar cahil...)

Esmâ-i İlahi:

Erhamü'r-Râhimîn: En yüce merhamet Sahibi, kâinatta görülen merhamet ve şefkat tecellilerinin asıl ve en yüce Sahibi.

Rezzâk-ı Hakiki: Kullarının rızkını takdir edip eksiksiz veren; onları yedirip içirmek için nimetleri vesile kılan, hakiki rızık verici Zat.

Rezzâk-ı Kerîm: Kullarına rızıklarını ikram edip hoşça veren; onları yedirip içirmek için nimetleri vesile kılan, rızık verici Zat.

Tamlamalar:

cemaat-i İslâmiye: İslam Cemaati, ümmet

cemiyet-i beşeriye: insan topluluğu, insanlık alemi

cihazât-ı mâneviye: manevi cihazlar, insana ait mâneviyata açık latifeler

derd-i maîşet: geçim sıkıntısı

ferâiz-i diniye: dinin emrettiği, yapılması zorunlu olan yükümlülükler

gâye-i maksad: maksad edinilen asıl gaye

hârika-i hikmet-i Rabbâniye: hükmü mutlak olan Zat'ın hikmetlerle dolu yaratılış harikası

helâket-i ebediyeden: ebedi mahvoluş, cehenneme ait müebbet hapis cezası

matbaha-i rahmet: mahlukatın rızıklarının hazırlanıp dağıtıldığı rahmet mutfağı

meydan-ı harb: savaş meydanı

mu'cize-i san'at-ı Samedâniye: her şeyin varlığını O'na borçlu olduğu Zat'ın sanat mucizesi, insanı hayrette bırakan eşsiz yaratışı

netice-i hilkat-i beşeriye: insanlığın yaratılışından beklenen âli neticeler

vâsıta-i rızık-ı helâl: helal yoldan rızık elde etmenin vesileleri

vazife-i insaniye: İnsan olmanın yüce şerefine ait yüksek vazife

Terimler:

fitrî: fitrattan, yaratılıştan

intihab: seçmek

münâsip: uygun, uyumlu

muallem: talim görmüş, eğitilmiş

nefisperver: nefisini düşünen, arzuları doğrultusunda hareket eden

tâlim: bir işi fiilen, yaparak öğrenmek

tâyinât: miktarı belirlenmiş erzak

şikemperver: karnını doyurmayı düşünen, boğazına düşkün

vazifeperver: vazifesini düşünen, kulluğa ait mesuliyet duygusunu taşıyan

ALTINCI SÖZ

Yâ Rab, kusurumuzu affet. Bizi Kendine kul kabul et. Emânetini kabzetmek zamanına kadar bizi emânette emîn kul.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ¹⁰

Nefis ve malını Cenâb-ı Hakk'a satmak ve O'na abd olmak ve asker olmak; ne kadar kârlı bir ticaret, ne kadar şerefli bir rütbe olduğunu anlamak istersen, şu temsili hikâyeciği dinle:

Bir zaman bir padişah, raiyetinden iki adama, her birisine emaneten birer çiftlik verir ki; içinde fabrika, makine, at, silâh gibi her şey var. Fakat fırtınalı bir muharebe zamanı olduğundan, hiçbir şey kararında kalmaz. Ya mahvolur veya tebeddül eder gider. Padişah, o iki nefere kemâl-i merhametinden bir yâver-i ekremini gönderdi. Gayet merhametkâr bir ferman ile onlara diyordu:

“Elinizde olan emanetimi bana satın. Tâ sizin için muhafaza edeyim. Beyhûde zâyî olmasın. Hem muharebe bittikten sonra, size daha güzel bir surette iade edeceğim. Hem güya o emanet malınızdır, pek büyük bir fiyat size vereceğim. Hem, o makine ve fabrikada-

¹⁰ “Allah, karşılık olarak cenneti verip müminlerden canlarını ve mallarını satın almıştır.” (Tevbe sûresi, 9/111)

ki âletler, benim nâmımla ve benim tezgâhımda işletirilecek. Hem fiyatı, hem ücretleri birden bine yükselecek. Bütün o kârı size vereceğim. Hem de siz âciz ve fakirsiniz. O koca işlerin masârifâtını tedârik edemezsiniz. Bütün masârifâtı ve levâzımâtı ben deruhte ederim. Bütün vâridâtı ve menfaati size vereceğim. Hem de terhisât zamanına kadar elinizde bırakacağım. İşte beş mertebe kâr içinde kâr!..

Eğer bana satmazsanız, zaten görüyorsunuz ki, hiç kimse elindekini muhafaza edemiyor. Herkes gibi elinizden çıkacak. Hem beyhûde gidecek, hem o yüksek fiyattan mahrum kalacaksınız. Hem o nâzik, kıymettar âletler, mîzânlar istimâl edilecek şâhâne madenler ve işler bulmadığından, bütün bütün kıymetten düşecekler. Hem idare ve muhafaza zahmeti ve külfeti başınıza kalacak. Hem emanette hıyanet cezasını göreceksiniz. İşte beş derece hasâret içinde hasâret!..

Hem de bana satmak ise, bana asker olup benim nâmımla tasarruf etmek demektir. Âdi bir esir ve başıbozuğa bedel, âli bir padişahın has, serbest bir yâver-i askeri olursunuz.”

Onlar, şu iltifâtı ve fermanı dinledikten sonra, o iki adamdan akli başında olanı dedi:

“Baş üstüne, ben maaliftihâr satarım. Hem bin teşekkür ederim.” Diğeri mağrur, nefsi firavunlaşmış, hodbîn,

ayyaş, güya ebedî o çiftlikte kalacak gibi, dünya zelzele ve dağdağalarından haberi yok. Dedi:

“Yok, yok!.. Padişah kimdir? Ben mülkümü satmam, keyfimi bozmam!..”

Biraz zaman sonra birinci adam, öyle bir mertebeye çıktı ki, herkes hâline gıpta ederdi. Padişahın lutfuna mazhar olmuş, has sarayında saadetle yaşıyor. Diğeri, öyle bir hâle giriftar olmuş ki; hem herkes ona acıyor, hem de “Müstehak!” diyor. Çünkü; hatasının neticesi olarak, hem saadeti ve mülkü gitmiş, hem ceza ve azap çekiyor.

İşte ey nefs-i pürheves! Şu misalin dürbünü ile hakikatın yüzüne bak.

Amma o padişah ise; ezel-ebed Sultân'ı olan Rabb'in, Hâlık'ındır. Ve o çiftlikler, makineler, âletler, mizanlar ise; senin dâire-i hayatın içindeki mâmelekin ve o mâmelekin içindeki cisim, ruh ve kalbin ve onlar içindeki göz ve dil, akıl ve hayâl gibi zâhirî ve bâtinî hâsselerindir. Ve o yâver-i ekrem ise, Resûl-i Kerîm'dir. Ve o fermân-ı ahkem ise, Kur'ân-ı Hakîm'dir ki; bahsinde bulunduğu-muz ticaret-i azîmeyi şu âyetle ilân ediyor:

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ¹¹

¹¹ “Allah, karşılık olarak cenneti verip müminlerden canlarını ve mallarını satın almıştır.” (Tevbe sûresi, 9/111)

Ve o dalgalı muharebe meydanı ise, şu fırtınalı dünya yüzüdür ki; durmuyor, dönüyor, bozuluyor ve her insanın aklına şu fikri veriyor: “Madem her şey elimizden çıkacak, fâni olup kaybolacak; acaba bâkiye tebdil edip ibkâ etmek çaresi yok mu?” deyip düşünürken birden semâvî sadâ-yı Kur’ân işitiliyor. Der: “Evet var. Hem beş mertebe kârlı bir surette, güzel ve rahat bir çâresi var.”

Sual. Nedir?

Elcerap. Emaneti sahib-i hakikisine satmak. İşte o satışta beş derece kâr içinde kâr var.

Birinci Kâr: Fâni mal bekâ bulur. Çünkü Kâyyûm-u Bâkî olan Zât-ı Zülcelâl’e verilen ve O’nun yolunda sarf edilen şu ömr-ü zâil, bâkiye inkılâp eder. Bâki meyveler verir. O vakit ömür dakikaları; âdeta tohumlar, çekirdekler hükmünde zâhiren fenâ bulur, çürür. Fakat, âlem-i bekâda saadet çiçekleri açarlar ve sümbüllenirler. Ve âlem-i berzahta ziyâdâr, mûnis birer manzara olurlar.

İkinci Kâr: Cennet gibi bir fiyat veriliyor.

Üçüncü Kâr: Her âzâ ve hâsselerin kıymeti, birden bine çıkar.

Meselâ akıl bir âlettir. Eğer Cenâb-ı Hakk'a satmayıp, belki nefis hesabına çalıştırsan; öyle meş'um ve müz'ic ve muacciz bir âlet olur ki, geçmiş zamanın âlâm-ı hazînânesini ve gelecek zamanın ehvâl-i muhavvifânesini senin bu bîçâre başına yükletecek yümünsüz ve muzır bir âlet derekesine iner. İşte bunun içindir ki; fâsık adam, aklın iz'âc ve tâcizinden kurtulmak için, gâliben ya sarhoşluğa veya eğlenceye kaçar. Eğer Mâlik-i Hakikî'sine satılsa ve O'nun hesabına çalıştırsan; akıl öyle tıslımlı bir anahtar olur ki, şu kâinatın olan nihayetsiz rahmet hazinelerini ve hikmet definelerini açar. Ve bununla sahibini, saadet-i ebediyeye müheyyâ eden bir mürşid-i rabbânî derecesine çıkar.

♦ *Meselâ* göz bir hâssedir ki; ruh, bu âlemi o pencere ile seyrederek. Eğer Cenâb-ı Hakk'a satmayıp belki nefis hesabına çalıştırsan; geçici, devamsız bazı güzellikleri, manzaraları seyr ile şehvet ve heves-i nefsâniyeye bir kavvad derekesinde bir hizmetkâr olur.

Eğer gözü, gözün Sâni-i Basîr'ine satsan ve O'nun hesabına ve izni dâiresinde çalıştırsan; o zaman şu göz, şu kitab-ı kebîr-i kâinatın bir mütâlâacısı ve şu âlemdeki mucizât-ı sanat-ı rabbâniyenin bir seyircisi

ve Şu küre-i arz bahçesindeki rahmet çiçeklerinin mübarek bir arısı derecesine çıkar.

♦ *Meselâ* dildeki kuvve-i zâikayı, Fâtır-ı Hakîm'ine satmazsan, belki nefis hesabına, mide nâmına çalıştırsan; o vakit, midenin tavlasına ve fabrikasına bir kapıcı derekesine iner, sukut eder. Eğer Rezzâk-ı Kerîm'e satsan; o zaman, dildeki kuvve-i zâika, rahmet-i ilâhiye hazinelerinin bir nâzır-ı mâhiri ve kudret-i samedâniye matbahlarının bir müfettiş-i Őâkiri rütbesine çıkar.

İŞte ey akıl! Dikkat et! Meş'um bir âlet nerede? Kâinat anahtarı nerede? Ey göz! Güzel bak! Âdi bir kavvad nerede? Kütüphâne-i ilâhînin mütefennin bir nâzırını nerede? Ve ey dil! İyi tad! Bir tavla kapıcısı ve bir fabrika yasağcısı nerede? Hazine-i hâssa-yı rahmet nâzırını nerede?..

Ve daha bunlar gibi başka âletleri ve âzâları kıyas etsen anlarsın ki; hakikaten mümin cennete lâıık ve kâfir cehenne-me muvâfık bir mâhiyet kesbeder. Ve onların her biri oyle bir kıymet almalarının sebebi; mümin, imanıyla Hâlık'ının emanetini, O'nun nâmına ve izni dâiresinde istimâl etmesidir. Ve kâfir, hıyanet edip nefis-i emmâre hesabına alıŐtırmasıdır.

Dördüncü Kâr: İnsan zayıftır, belâları çok.. fakirdir, ihtiyacı pek ziyâde.. âcizdir, hayat yükü pek ağır... Eğer Kadîr-i Zülcelâl'e dayanıp tevekkül etmezse ve itimat edip teslim olmazsa, vicdanı dâim azap içinde kalır. Semeresiz meŐakkatler, elemler, teessfler onu boğar. Ya sarhoş ya canavar eder.

Beşinci Kâr: Bütün o âzâ ve âletlerin ibadeti ve tesbihâtı ve o yüksek ücretleri, en muhtaç olduğun bir zamanda, cennet yemişleri suretinde sana verileceğine, ehl-i zevk ve keşif ve ehl-i ihtisas ve müşâhede ittifak etmişler.

İşte bu beş mertebe kârlı ticareti yapmazsan, şu kârlardan mahrumiyetten başka, beş derece hasâret içinde hasârete düşeceksin.

Birinci Hasâret: O kadar sevdiğin mal ve evlât.. ve perestiş ettiğin nefis ve hevâ.. ve meftûn olduğun gençlik ve hayat zâyi olup kaybolacak. Senin elinden çıkacaklar. Fakat günahlarını, elemelerini sana bırakıp boynuna yükletecekler.

İkinci Hasâret: Emanette hıyanet cezasını çekeceksin. Çünkü en kıymettar âletleri, en kıymetsiz şeylerde sarf edip nefisine zulmettin.

Üçüncü Hasâret: Bütün o kıymettar cihâzât-ı insaniye-yi hayvanlıktan çok aşağı bir derekeye düşürüp, hikmet-i ilâhiyeye iftira ve zulmettin.

Dördüncü Hasâret: Acz ve fakrın ile beraber, o pek ağır hayat yükünü, zayıf beline yükleyip zevâl ve firâk sillesi altında dâim vâveylâ edeceksin.

Beşinci Hasâret: Hayat-ı ebediye esâsâtını ve saadet-i uhreviye levâzımatını tedarik etmek için verilen akıl, kalb, göz, dil gibi güzel hediye-i rahmâniyeyi cehennem kapılarını sana açacak çirkin bir surete çevirmektir.

Şimdi satmaya bakacağız... Acaba o kadar ağır bir şey midir ki, çokları satmaktan kaçıyorlar. Yok!.. Kat'â ve asla! Hiç öyle ağırlığı yoktur. Zira helâl dairesi geniştir, keyfe kâfi gelir. Harama girmeye hiç lüzum yoktur. Ferâiz-i ilâhiye ise hafiftir, azdır. Allah'a abd ve asker olmak, öyle lezzetli bir şereftir ki tarif edilmez. Vazife ise; yalnız bir asker gibi Allah nâmına işlemeli, başlamalı.. ve Allah hesabıyla vermeli ve almalı.. ve izni ve kanunu da-iresinde hareket etmeli, sükûnet bulmalı.. kusur etse istiğfar etmeli:

“Yâ Rab! Kusurumuzu affet. Bizi, kendine kul kabul et. Emanetini kabzetmek zamanına kadar, bizi emanette emin kıl, âmîn...” demeli ve O'na yalvarmalı...

İZAH

Memleketimizden sürüldüğümüzü düşünelim. Geldiğimiz yerde bakıyoruz ki, oradaki herkes sürgün ve daracık, kiralık bir barakada, ellerinde bir miktar sermaye ile durmadan çalıştırılıyorlar. Gelen gidiyor ve nereye gittikleri bilinmiyor. O sırada gayet güvenilir birisi elinde bir kitapla geliyor ve diyor ki; “Burada çalışıp gidenler, memleketlerine döndüler. Bu kitapta yazıldığı gibi, ellerindeki sermayeyi bu yerlerin Sahibine verip düzgünce çalışanlar, bu çalışmalarını ve yatırımlarına bedel memle-

ketlerinde daimi mesut kalacakları muhteşem konaklara yerleştirildiler. Ne kadar gayretli ve samimi çalışıp ellerindeki sermayenin ne kadar çok kısmını mülk sahibine geri verdilerse, daimi kalacakları konakları da o nispette mükemmel inşa edildi ve dönüş biletleri ile birlikte konakların tapuları dahi onlara verildi.”

Eğer biz, o her sözü ve hareketi doğru ilancıyı dinlemeyip gözümüz önünde güzelce çalışıp sermayesini Sahibine teslim edenler gibi yapmayı; “hayır ben bu sermayeyi vermem, elimdeki parayı tapusu bende olmayan ve uzaklaştırılacağım kesin olan şu kırık, dökük barakanın tamirine harcamayacağım. Orayı daimi kalacakmış gibi boya, badana yapıp perdeler asıp halılar döşeyeceğim. Tapusu bana verileceği vaad edilen ve memleketimde inşa olunan daimi, muhteşem konaklara ise bir kuruş harcamayacağım.” desek; acaba bize akli başında denilebilir mi? Kendisine verilen sermayeyi, yabancı, meşakkatli, kararsız bir yerdeki kiralık bir barakaya, dayayıp döşemek için harcamaya akıllı gözüyle bakılabilir mi? Elbette akıl odur ki; sermayesini, kendi asıl yurdunda, huzurlu, daimi, tapulu muhteşem bir konak yapılması için onu verene teslim edip emin elçisinin dediklerine uysun.

Evet, bizlere düşen; “Allah, müminlerden canlarını ve mallarını, karşılığında Cenneti vermek sûretiyle satın almıştır” (Tevbe Sûresi: 111) vaadine karşı, bu haberi veren Sahibimize ve o haberi bildiren Elçisine minnettar olup geldiğimiz memleketimiz olan Cennet’e bizi ulaştırıp daimi bir kalacak yerler ihsan etmesi için daha neler yapabiliriz diye çalışıp gayret etmektir? Zaten normal olan da; “Sermaye de neymiş, elbette veririm, bu sermayeyi veren zaten o değil mi, Onun benden razı olması, elçisinin memnun kalması için burada daha neler yapabilirim.” diye düşünüp hareket etmektir?

Hem böylelikle elimizdeki sermaye boşa harcanmış olmayacak, kalıcı bir yatırıma dönüşecek, hem emin bir yere teslim ettiğimiz için koruma endişesine düşmeyeceğiz, hem kat be kat karşılığını bulmuş olacak, hem de diğer sevdiklerimizin de benzer bir kazanç elde ettiğini görüp mutlu olacağız. İşte kâr içinde kâr. Aksi hâlde; acaba elimdeki sermayeyi kaptırır mıyım, acaba doğru mu harcadım, acaba karşılığı gelecek mi, diğer sevdiklerim ne oldu gibi, bin bir türlü endişe ve evham ile zarar içinde zarar...

Bu durumda yapmamız gereken, bu dünya denen çölde mahvolmadan, sevdiklerimizle birlikte, bizi saltanat yurduna alıp Elçisine komşu etmesi için Sahibimize dua ve ibadet ile yalvarmak olmalıdır.

Ana fikir:

Nefis ve malını Cenâb-ı Hakk'a satmanın ve O'na olmak ve asker olmanın ne kadar kârlı bir ticaret, ne kadar şerefli bir rütbe olduğu.

Ana fikri açıklayan cümle:

Hakikaten mü'min Cennete lââyık ve kâfir Cehenneme muvâfık bir mahiyet kesb eder. Ve onların her biri öyle bir kıymet almalarının sebebi, mü'min, imâniyle Hâlıkının emânetini, Onun nâmına ve izni dairesinde istimâl etmesidir. Ve kâfir, hıyânet edip nefis-i emmâre hesâbına çalıştırmasıdır.

Alınacak ders:

Helâl dairesi geniştir, keyfe kâfi gelir. Harama girmeye hiç lüzum yoktur. Ferâiz-i İlâhiye ise hafiftir, azdır. Allah'a abd ve asker olmak, öyle lezzetli bir şereftir ki, tarif edilmez. Vazife ise, yalnız bir asker gibi, Allah nâmına işlemeli, başlamalı. Ve Allah hesâbiyle vermeli ve almalı. Ve izni ve kanunu dairesinde hareket etmeli, sükûnet bulmalı. Kusur etse istiğfar etmeli.

Ezber cümlesi.

Yâ Rab, kusurumuzu affet. Bizi Kendine kul kabul et. Emânetini kabzetmek zamanına kadar bizi emânette emîn kıl.

Sorular.

1. Okunan risalede yaver ile ferman neleri temsil etmektedir?

O yâver-i ekrem ise, Resûl-i Kerîmdir. O ferman-ı ahkem ise, Kur'ân-ı Hakîmdir.

2. Mâdem her şey elimizden çıkacak, fânî olup kaybolacak. Acaba bâkîye tebdil edip ibkâ etmek çaresi nedir?

Emâneti sahib-i hakikisine satmak.

3. Emaneti hakiki sahibine satmaktaki beş derece, kâr içinde kâr nelerdir?

- Fânî mal bekâ bulur.
- Cennet gibi bir fiyat veriliyor.

- Her âzâ ve hasselerin kıymeti, birden bine çıkar.
- Vîcdân azabtan kurtulur.
- Azâ ve âletlerin ibâdeti ve tesbihâtı ve yüksek ücretleri en muhtaç olunduğu bir zamanda Cennet yemişleri sûretinde verilir.

Çalışmalar:

1. Hakiki sahibine satılacak insana ait aza ve aletlere dair örnekler veriniz.
2. Doğru kullanılmayan insana ait aza ve aletlerin feci akıbetlerine dair örnekler veriniz.
3. Haramlara girmeye hiç lüzum olmadığına, helal dairesinin geniş olduğuna dair düşününüz.

Tarziye edilen risaleler:

- 11. Söz
- 17. Lem'â, 5. Nota

Esmâ-i İlahî.

Fâtır-ı Hakîm: Her şeyi maksada uygun ve hikmetle benzersiz şekilde yaratan Zât.

Kayyûm-u Bâkî: Varlığının başlangıcı ve sonu olmaksızın her şeyi kendi varlığı ile ayakta tutan Zat.

Mâlik-i Hakiki: her şeyin mülkiyetini ebediyen elinde tutan, tasarruf eden Zat.

Rezzâk-ı Kerîm: Kullara rızıklarını ikram edip hoşça veren; onları yedirip içirmek için nimetleri vesile kılan, rızık verici Zat.

Sâni-i Basîr: her şeyi gören ve sanatlı yaratan Zat.

Zât-ı Zülcelâl: İzzet ve azamet sahibi Zât

Tamlamalar:

ahvâl-ı muhavvifâne: korku veren hâller

âlâm-ı hazinâne: hüznü veren elemler

âlem-i bekâ: sabit, devamlı kalınacak âlem

âlem-i berzah: ruhlar âlemi

cihazât-ı insaniye: insana ait cihazlar, zahirî duyular ve organlar

ferman-ı ahkem: En sağlam ferman, en kuvvetli buyruk. Kur'ân-ı Hakîm

hazîne-i hâssa-i rahmet nâzırı: Yalnızca Allah'a ait olan rahmet hazinesine bakıp gözetebilen

kitâb-ı kebîr-i kâinat: Cenâb-ı Halık'ın yaratılış ayetlerinden oluşan büyük tekvini kitabı

kudret-i Samedâniye matbahları: hiçbir şeye muhtaç olmayıp her şeye gücü yeten bir Zât'ın mahlukatın rızıklarını hazır edip dağıttığı rahmet mutfağı

kuvve-i zâika: tat alma duyusu

mu'cizât-ı san'at-ı Rabbâniye: her şeyin üstünde mutlak hükmü ve tassarufu olan Zat'ın sanat mucizesi, insanı aciz bırakan eşsiz sanatlı yaratışı

müfettiş-i şâkir: şükrederek teftiş eden, lezzeti zevk için değil şükür için arayan

mürşid-i Rabbânî: terbiye, sevk ve idaresiyle irşad edip Allah'a yönelten yol gösterici.

nâzır-ı mâhiri: maharetle nezaret eden, ibret alıp tefekkür eden

nefs-i pürheves: sadece heves ve arzularının peşinde olan nefis

ticaret-i azîme: kazancı ve ehemmiyeti büyük ticaret

yâver-i Ekrem: en kerim, en güvenilir yaver, Peygamber Efendimiz (s.a.s.)

Terimler:

deruhte: yüklenme, üzerine alma

hasâret: kayıp, zarar

hıyânet: ihanet, hainlik

levâzımât: lazım olan şeyler

kavvad: kaltaban, namussuz

masârifât: masraflar

menfaat: fayda

meş'um: şom, uğursuz

mûnis: sıcak kanlı, sevilen

müheyyâ: hazır, âmâde

müstehak: istihkak kesb etmiş, layık olan

mütâlaacı: dikkatle okuyan, araştıran

mütefennin: fen ilmi tahsili almış

tebdil: değiştirme, dönüştürme

tedârik: elde etme, sağlama

terhisât: terhisler, vazifenin bitmesi

vâridât: maddi, manevi insana gelen gelir, kazanç

YEDİNCİ SÖZ

*Bütün vâlidelerin şefkatleri, ancak bir
lem'a-i tecellî-i Rahmettir.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

S u kâinatın tılsım-ı muğlakını açan **أَمِنْتُ بِاللَّهِ وَبِالْيَوْمِ**
¹² **الْآخِرِ** ruh-u beşer için saadet kapısını fetheden,
ne kadar kıymetli iki tılsım-ı müşkül-küşâ ol-
duğunu.. ve sabır ile Hâlık'ına tevekkül ve ilti-
ca ve şükür ile Rezzâk'ından sual ve dua, ne kadar nâfi'
ve tiryak gibi iki ilâç olduğunu.. ve Kur'ân'ı dinlemek,
hükmüne inkıyâd etmek, namazı kılmak, kebâiri terk et-
mek; ebedü'l-âbâd yolculuğunda ne kadar mühim, de-
ğerli, revnakdâr bir bilet, bir zâd-ı âhîret, bir nur-u kabir
olduğunu anlamak istersen, şu temsîlî hikâyeciğe bak,
dinle:

Bir zaman bir asker, meydan-ı harb ve imtihanında,
kâr ve zarar deverânında pek müthiş bir vaziyete düşer.
Şöyle ki:

Sağ ve sol iki tarafından dehşetli derin iki yara ile ya-
ralı ve arkasında cesîm bir arslan, ona saldırmak için bek-

¹² Allah'a ve âhîret gününe iman ettim.

liyor gibi duruyor. Ve gözü önünde bir darağacı dikilmiş, bütün sevdiklerini asıp mahvediyor. Onu da bekliyor. Hem bu hâli ile beraber uzun bir yolculuğu var, nefyedi-
liyor. O bîcâre, şu dehşet içinde me'yusâne düşünürken; sağ cihetinde Hızır gibi bir hayırhâh, nurânî bir zât peydâ olur. Ona der: "Me'yûs olma! Sana iki tılsım verip öğreteceğim. Güzelce istimâl etsen, o arslan sana musahhar bir at olur. Hem o darağacı sana keyif ve tenezzüh için hoş bir salıncağa döner. Hem sana iki ilâç vereceğim. Güzelce istimâl etsen, o iki müteaffin yaraların, iki güzel kokulu Gül-ü Muhammedî (*aleyfissalâtü vesselâm*) denilen latîf çiçeğe inkılâp ederler. Hem sana bir bilet vereceğim. Onunla uçar gibi bir senelik bir yolu, bir günde kesersin. İşte eğer inanmıyorsan bir parça tecrübe et. Tâ doğru olduğunu anlayasın." Hakikaten bir parça tecrübe etti. Doğru olduğunu tasdik etti.

Evet ben, yani şu bîcâre Said dahi bunu tasdik ederim. Çünkü biraz tecrübe ettim. Pek doğru gördüm.

Bundan sonra birden gördü ki; sol cihetinden şeytan gibi dessâs, ayyaş, aldaticı bir adam; çok zînetler, süslü suretler, fantaziyeler, müskirler beraber olduğu hâlde geldi. Karşısında durdu. Ona dedi:

"Hey arkadaş! Gel gel, beraber işret edip keyfedelim. Şu güzel kız suretlerine bakalım. Şu hoş şarkıları dinleyelim. Şu tatlı yemekleri yiyelim."

Sual: Ha ha!.. Nedir ağzında gizli okuyorsun?

Cevap: Bir tılsım.

– Bırak şu anlaşılmaz işi!.. Hazır keyfimizi bozmayalım.

Sual: Ha!.. Şu ellerindeki nedir?

Cevap: Bir ilâç.

– At şunu. Sağlamsın. Neyin var. Alkış zamanıdır.

Sual: Ha!.. Şu beş nişanlı kâğıt nedir?

Cevap: Bir bilet. Bir tâyinât senedi.

– “Yırt bunları. Şu güzel bahar mevsiminde yolculuk bizim nemize lâzım..” der. Her bir desîse ile onu iknaya çalışır. Hatta o bîçâre ona biraz meyleder.

Evet, insan aldanır. Ben de öyle bir dessâsa aldandım.

Birden sağ cihetinden, ra'd gibi bir ses gelir. Der: “Sakın aldanma! Ve o dessâsa de ki: Eğer arkamdaki arslanı öldürüp, önümdeki darağacını kaldırıp, sağ ve solumdaki yaraları defedip, peşimdeki yolculuğu men

edecek bir çâre sende varsa, bulursan; haydi yap, göster, görelim. Sonra de: Gel keyfedelim. Yoksa sus hey sersem!.. Tâ Hızır gibi bu zât-ı semâvî dediğini desin...”

İşte ey gençliğinde gülmüş, şimdi güldüğüne ağlayan nefsim! Bil!.. O bîçâre asker ise sensin ve insandır. Ve o arslan ise eceldir. Ve o darağacı ise ölüm ve zevâl ve firaktır ki; gece-gündüzün dönmesinde her dost veda eder, kaybolur. Ve o iki yara ise; birisi, müz’iç ve hadsiz bir acz-i beşerî; diğeri, elîm, nihayetsiz bir fakr-ı insanîdir. *Ve o nefy ve yolculuk ise; âlem-i ervâhtan, rahm-ı mâderden, sabâvetten, ihtiyarlıktan, dünyadan, kabirden, berzâhtan, haşirden, sıratıtan geçer bir uzun sefer-i imtihandır.*

Ve o iki tılsım ise Cenâb-ı Hakk’a iman ve âhirete imandır. Evet, şu kudsî tılsım ile ölüm; insan-ı mümini, zindan-ı dünyadan bostan-ı cinâna, huzur-u Rahmân’a götüreren bir musahhar at ve burak suretini alır. Onun içindir ki; ölümün hakikatini gören kâmil insanlar, ölümlü sevmişler. Daha ölüm gelmeden ölmek istemişler. Hem zevâl ve firâk, memat ve vefat ve darağacı olan mürûr-u zaman, o iman tılsımı ile, Sâni-i Zülcelâl’in taze taze, renk renk, çeşit çeşit mucizât-ı nakşını, havârik-ı kudretini, tecelliyât-ı rahmetini, kemâl-i lezzetle seyr ve temâşâyâ vâsıta suretini alır. Evet, güneşin nurundaki renkleri gösteren aynaların tebeddül edip tazelenmesi

ve sinema perdelerinin değişmesi, daha hoş, daha güzel manzaralar teşkil eder.

Ve o iki ilaç ise; biri, sabır ile tevekküldür. Hâlık'ın kudretine istinad, hikmetine itimattır. Öyle mi?

Evet, emr-i kün feyekûn'e mâlik bir Sultân-ı cihan'a, acz tezkeresiyle istinad eden bir adamın, ne pervâsı olabilir? Zira, en müthiş bir musibet karşısında; **إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ** ¹³ deyip itmînân-ı kalb ile Rabb-i Rahîm'ine itimad eder. Evet, ârif-i billâh; aczden, mehâfetullahtan telezzüz eder. Evet, havfta lezzet vardır. Eğer, bir yaşındaki bir çocuğun akli bulunsa ve ondan سوال edilse: "En lezîz ve en tatlı hâletin nedir?" Belki diyecek: "Aczimi, zaafımı anlayıp, vâlidemin tatlı tokatından korkarak, yine vâlidemin şefkatli sinesine sığındığım hâlettir."

Hâlbuki; bütün vâlidelerin şefkatleri, ancak bir lem'a-yı tecelli-i rahmettir. Onun içindir ki kâmil insanlar, aczde ve havfullahta öyle bir lezzet bulmuşlar ki; kendi havl ve kuvvetlerinden şiddetle teberrî edip, Allah'a acz ile sığınmışlar. Aczi ve havfı, kendilerine şefahtçi yapmışlar.

Diğer ilaç ise şükür ve kanaat ile talep ve dua ve Rezzâk-ı Rahîm'in rahmetine itimattır. Öyle mi?

Evet, bütün yeryüzünü bir sofraya nimet eden ve

¹³ "Biz Allah'a âidiz ve vakti geldiğinde elbette O'na döneceğiz." (Bakara sûresi, 2/156)

bahar mevsimini bir çiçek destesi yapan ve o sofranın yanına koyan ve üstüne serpen bir Cevâd-ı Kerîm'in misafirine fakr ve ihtiyaç, nasıl elîm ve ağır olabilir? Belki fakr ve ihtiyacı, hoş bir iştiha suretini alır. İştiha gibi fakrın tezyîdine çalışır. Onun içindir ki kâmil insanlar, fakr ile fahretmişler. (Sakin yanlış anlama! Allah'a karşı fakrını hissedip yalvarmak demektir. Yoksa, fakrını halka gösterip, dilencilik vaziyetini almak demek değildir.)

Ve o bilet, senet ise; başta namaz olarak, edâ-yı ferâiz ve terk-i kebâirdir. Öyle mi?

Evet, bütün ehl-i ihtisas ve müşâhedenin ve bütün ehl-i zevk ve keşfin ittifakıyla; o uzun ve karanlıklı ebedü'l-âbâd yolunda zâd ve zahîre, ışık ve burak; ancak Kur'ân'ın evâmirini imtisâl ve nevâhîsinden içtinâp ile elde edilebilir. Yoksa fen ve felsefe, sanat ve hikmet, o yolda beş para etmez. Onların ışıkları kabrin kapısına kadardır.

İşte ey tembel nefsim!

Beş vakit namazı kılmak, yedi kebâiri terk etmek ne kadar az ve rahat ve hafiftir. Neticesi, meyvesi, faydası ne kadar çok, mühim ve büyük olduğunu aklın varsa, bozulmamış ise anlarsın. Ve fîsk ve sefâhete seni teşvik eden şeytana ve o adama dersin:

“Eğer ölümü öldürüp, zevâli dünyadan izale etmek ve

aczi ve fakrı beşerden kaldırıp, kabir kapısını kapamak çaresi varsa, söyle dinleyelim. Yoksa sus!.. Kâinat meşid-i kebîrinde Kur'ân, kâinatı okuyor. O'nu dinleyelim.. o nur ile nurlanalım.. hidâyetiyle amel edelim.. ve O'nu vird-i zebân edelim... Evet, söz O'dur. ve O'na derler. Hak olup, Hak'tan gelip, hak diyen ve hakikati gösteren ve nurânî hikmeti neşreden O'dur!..”

اللَّهُمَّ نَوِّرْ قُلُوبَنَا بِنُورِ الْإِيمَانِ وَالْقُرْآنِ¹⁴

اللَّهُمَّ اغْنِنَا بِالْإِقْتَارِ إِلَيْكَ وَلَا تَفْقُرْنَا بِالِاسْتِغْنَاءِ عَنْكَ¹⁵

تَبَرَّأْنَا إِلَيْكَ مِنْ حَوْلِنَا وَقُوتِنَا، وَالتَّجَانُّا إِلَى حَوْلِكَ وَقُوتِكَ، فَاجْعَلْنَا مِنْ الْمُتَوَكِّلِينَ عَلَيْكَ، وَلَا تَكِلْنَا إِلَى أَنْفُسِنَا، وَاحْفَظْنَا بِحِفْظِكَ، وَارْحَمْنَا وَارْحَمِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ، وَصَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيَّ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَنَبِيِّكَ وَصَفِيِّكَ وَخَلِيلِكَ وَجَمَالِ مُلْكِكَ وَمَلِكِ صُنْعِكَ وَعَيْنِ عِنَايَتِكَ وَشَمْسِ هِدَايَتِكَ وَلِسَانِ حُجَّتِكَ وَمَثَلِ رَحْمَتِكَ وَنُورِ خَلْقِكَ وَشَرَفِ مَوْجُودَاتِكَ وَسِرَاجِ وَحَدِيثِكَ فِي كَثْرَةِ مَخْلُوقَاتِكَ وَكَاشِفِ طَلْسِمِ كَائِنَاتِكَ وَدَلَالِ سُلْطَنَةِ رُبُوبِيَّتِكَ وَمُبْلَغِ مَرَضِيَّاتِكَ وَمَعْرِفِ كُنُوزِ أَسْمَائِكَ وَمُعَلِّمِ عِبَادِكَ وَتَرْجَمَانِ آيَاتِكَ وَمِرَاتِ جَمَالِ رُبُوبِيَّتِكَ وَمَدَارِ شُهُودِكَ وَإِشْهَادِكَ وَحَبِيبِكَ وَرَسُولِكَ الَّذِي أَرْسَلْتَهُ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ، وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ، وَعَلَى إِخْوَانِهِ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ، وَعَلَى مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ، وَعَلَى عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ،

أَمِينَ.¹⁶

¹⁴ Allahım, kalbimizi iman ve Kur'ân nuruyla nurlandır.

¹⁵ Allahım, Sana karşı fakrımızla bizi zengin kıl; Senden istigâna ile bizi fakir düşürme.

¹⁶ Allahım! Biz kendi havl ve kuvvetimizden teberri edip Senin havl ve kuvvetine iltica ettik. Sen de bizi, Sana tevekkül edenlerden eyle. Bizi nefsimizle başbaşa bırakma. Bizi hıfzınla koru. Bize ve erkeğ, kadın bütün müminlere rahmet et. Kulun, nebin, safiyün, halîlün; mülkünün cemâli, masnûâtının meliki ve sultanı, inâyetinin göz bebeği, hidâyetinin güneşi, hüccetinin lisanı, rahmetinin misali,

mahlûkatının nuru, mevcudâtının şerefi, mahlûkatının kesreti içinde vahdetinin sirâcı, kâinatının tılsımının kâşifi, saltanat-ı rubûbiyetinin dellâlı, marziyyâtının mübelliği, esmâ-yı hüsnânın hazinelerinin tarif edicisi, kullarının muallimi, âyetlerinin tercümanı, cemâl-i rubûbiyetinin aynası, Senin görülüp gösterilmene vesile olan habîbin ve âlemlere rahmet olarak gönderdiğin resûlün olan Efendimiz Muhammed'e (*sallallâhu aleyhi ve sellem*), bütün âl ve ashâbına, kardeşleri olan nebi ve resûllere, melâike-i mukarrebîne ve sâlih kullarına salât ve selâm et, âmin.

İZAH

Bindik bir alamete, gidiyoruz kıyamete” diye bir söz vardır. Gerçekten baktığımız zaman dünya, uzayda yüzen ve insanlığı kıyamete, haşre, cennet ve cehenneme taşıyan bir gemi gibidir. Eğer bir insan uyansa ve kendisini bir gemide bulsa ilk sorması gereken nedir? “Neden bu gemideyim? Bu gemi nereye gidiyor? Bu geminin sahibi kim? Kaptanı kim? Bizden ne yapmamızı istiyor?” gibi sualler değil midir?

Yoksa aynı adam, bu soruların hiçbirini sormayıp “Yemek nerede yeniyor? Eğlence nerede? Neden daha lüks bir kamarada değilim? Nasıl daha üst sınıfta yolculuk yapabilirim?” gibi sorular sorup sırf bunlarla meşgul olsa ve geminin talimatlarına hiç dikkat etmeyip varaca-

ğı yeri hiç merak etmeyip kimin kendisini bu seyahate çıkardığı ile ilgilenmeyip anlık arzularına göre hareket etse, kaptanın bildirdiği talimatlar çerçevesinden çıkıp kafasına göre hareket etse, onu gemiye alan ve bu seyahate çıkararak Sahibi, gemi varacağı yere gelip üstündekileri indirdiği zaman, ondan bu akılsızlık ve ahlaksızlığının hesabını sormaz mı?

Biz Allah'a iman etmekle birlikte yaratılışımızın bir manası olabilmesi için, yine O'nun bize haber verdiği Ahiret'e mutlak anlamda iman etmek durumundayız. Ahiret gibi bir akıbet olmadığını bir an düşünsek, ibadet edenle etmeyen, ahlaklı olanla olmayan, zalim ile mazlum, arif ile gafil, âlim ile cahil, mümin ile kâfir arasında hiçbir fark kalır mı? Şu kısıtlı dünya hayatında yapılan her türlü amelin sonsuzluğa mal olabilmesinin tek yolu ahirete iman etmektir.

Bu geçici hayat içinde insanın imtihan adına karşısına çıkan musibet ve meşakatlere karşı sabır ile tevekkül etmesi, şükür ve kanaat, talep ve duâ ile Rezzâk-ı Rahîmin rahmetine güvenmesi de ancak Cennet gibi müjdeli bir vaad, Cehennem gibi korkutucu bir vaide inanması ile mümkündür. Aksi hâlde kendisinin başıboş ve hayatının neticesiz olduğuna inanır ise, ibadet bir ta-

rafa, ahlak ve adalet adına da insandan doğru ve dürüst bir davranış tarzı beklemek mümkün olamayacaktır.

Sonuç olarak öte dünya gibi bu dünya da dahi insanın kendisine ve çevresine faydalı bir hayat sürmesini sağlayan ancak Allah ve ahiret gününe iman etmesidir.

Ana fikir:

Allah'a ve âhirete imânın, insan ruhu için saadet kâpısını açan ne kadar kıymetli iki tılsım olduğu; ve sabır ile Hâlıkına tevekkül ve ilticâ ve şükür ile Rezzâkından suâl ve duâ, ne kadar faydalı iki ilâç olduğu; ve Kur'ân'ı dinlemek, hükmüne uymak, namazı kılmak, günahları terk etmek sonsuzluk yolculuğunda nasıl bir bilet, âhirette azık, kabirde nur olduğu.

Ana fikri açıklayan cümle:

Bütün ehl-i ihtisas ve müşâhedenin ve bütün ehl-i zevk ve keşfin ittifakıyla, o uzun ve karanlıklı ebedü'l-âbâd yolunda zâd ve zahîre, ışık ve Burak ancak Kur'ân'ın

evâmirini imtisâl ve nevâhîsinden içtinâb ile elde edilebilir. Yoksa fen ve felsefe, san'at ve hikmet o yolda beş para etmez. Onların ışıkları kabrin kapısına kadardır.

Alınacak ders:

İşte ey tenbel nefsim! Beş vakit namazı kılmak, yedi kebâiri terk etmek ne kadar az ve rahat ve hafiftir. Neticesi ve meyvesi ve fâidesi ne kadar çok, mühim ve büyük olduğunu aklın varsa, bozulmamış ise anlarsın.

Ezber cümlesi:

Bütün vâlidelerin şefkatleri, ancak bir lem'a-i tecellî-i Rahmettir.

Sorular:

1. Hikayede yer alan iki ilaç neleri temsil etmektedir?

O iki ilâç, biri sabır ile tevekkül; diğeri, Hâlıkının kud-

retine istinad, hikmetine itimaddır.

2. Arif-i billah olan kâmil insanların Rablerine karşı hangi durumlarından lezzet aldıklarından bahsedilmektedir.

Aczden ve mehafetullahtan.

3. Eğer bir yaşındaki bir çocuğun akli bulunsa ve ondan suâl edilse, “En leziz ve en tatlı hâletinin nedir?” Nasıl cevap verecektir?

“Aczimi, zaafımı anlayıp vâlidemin tatlı tokatından korkarak, yine vâlidemin şefkatli sînesine sığındığım hâlettir.” diyecektir.

Çalışmalar:

1. Cenâb-ı Allah’a karşı korku ve sevgi hislerinden hangisini daha yoğun hissediyorsunuz, arkadaşlarınızla konuşunuz.

2. Kamil insanlar fakr ile övünmüşler. Cenâb-ı Allah’a karşı fakrını hissedip halka karşı müstağni kalmanın ölçüsü nasıl olmalıdır, tartışınız.

3. Sabır ve tevekkülün, tembellik ve vurdumduymazlıkla arasındaki farkları örneklerle belirtiniz.

Tarziye edilen risaleler.

- 10. Söz'ün Mühim Bir Zeyli ve Lahikasının Birinci Parçası, Mukaddime'nin 1. Noktası
- 23. Söz, 1. Mebhas, 3. Nokta
- 11. Şua, 8. Mesele'nin Bir Hülasası

Esmâ-i İlahî.

Cevâd-ı Kerîm: Kullarına ikramı, ihsanı sınırsız olan cömert Zat

Rabb-i Rahîm: Kulları üzerinde her zaman merhametle tasarruf edip terbiye eden, şefkatli Zat.

Rezzâk-ı Rahîm: Kullarına merhamet edip rızıklarını hoşça veren; onları yedirip içirmek için nimetleri vesile kılan, rızık verici Zat.

Sâni-i Zülcelâl: Yarattığı her bir varlığa benzersiz sanatıyla kendisine ait bir mühür vuran ve bu sanatlı mahlukatın başkalarına isnadına müsaade etmeyen Celalli sanatkâr Zat.

Tamlamalar:

âlem-i ervâh: ruhlar alemi

ârif-i billâh: Cenâb-ı Allah'ı bilen, tanıyan irfan sahibi kişi

bostan-ı Cinân: Cennet bahçeleri

ebedü'l-âbâd: sonlanmayan ebedi hayat

edâ-i ferâiz: farzları yerine getirmek nur-u kabir: kabir aydınlığı

havârik-ı kudret: kudret harikaları

kâinat mescid-i kebîri: büyük kainat mescidi

kemâl-i lezzet: tam, mükemmel lezzet

lem'a-i tecellî-i Rahmet: Cenâb-ı Hakk'ın Rahmet tecellisinin parıltısı, kendisini göstermesi

mu'cizât-ı nakş: ilahi sanatın nakış mucizeleri.

mürûr-u zaman: zamanın geçmesi

rahm-ı mâder: ana rahmi tecelliyât-ı rahmet: rahmetin, merhametin tecellileri

terk-i kebâir: günahları terk etmek, işlememek

zâd-ı âhiret: ahiret azığı

Terimler:

evâmir: emirler

içtinâb: çekinmek

imtisâl: uymak

havfullah: Allah korkusu

mehâfetullah: Allah korkusu

müz'ic: usanç veren, bunaltan, tedirgin eden, sikan, rahatsız eden.

nevâhî: yasaklar

revnaktar: göz alıcı parlaklık ve güzellikte olan

sabâvet: çocukluk

seyr: bir yerden başka bir yere gitmek için yola çıkma, yolculuk, sefer

telezzüz: lezzet almak

temâşâ: seyretme, zevk alarak bakma

tezyid: artırma, çoğaltma

SEKİZİNCİ SÖZ

*Ey bu yerlerin Hâkimi! Senin bahtına düştüm.
Sana dehâlet ediyorum ve sana hizmetkârım
ve senin rızânı istiyorum ve seni arıyorum.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ¹⁷ ، إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ¹⁸

S u dünya ve dünya içindeki ruh-u insanî ve insanda dinin mâhiyet ve kıymetlerini ve eğer din-i hak olmazsa, dünya bir zindan olması ve dinsiz insan, en bedbaht mahlûk olduğunu ve şu âlemin tilsimini açan, ruh-u beşerîyi zulümâtan kurtaran يَا اللَّهُ ve لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ¹⁹ olduğunu anlamak istersen; şu temsilî hikâyeciğe bak, dinle:

Eski zamanda iki kardeş uzun bir seyahate beraber gidiyorlar. Git gide tâ yol ikileşti. O iki yol başında, ciddî bir adamı gördüler. Ondandır sordular: “Hangi yol iyidir?” O dahi onlara dedi ki: “Sağ yolda, kanun ve nizamı tebaiyet mecburiyeti vardır. Fakat o külfet içinde bir emniyet ve saadet vardır. Sol yolda ise ser-

¹⁷ “Allah o ilâhtır ki kendisinden başka ilâh yoktur. Hayy (Her zaman var olan, diri olan, ezeli ve ebedi hayat sahibi olan) O’dur, Kayyûm (Kendi zâtı ile var olup, zevâl bulmayan ve bütün varlıkları varlıkta tutup onları yöneten) O’dur.” (Bakara sûresi, 2/255; Âl-i İmran sûresi, 3/2)

¹⁸ “Allah katında hak din, İslâm’dır.” (Âl-i İmran sûresi, 3/19)

¹⁹ “Allah’tan başka ilâh yoktur.” (Sâffât sûresi, 37/35; Muhammed sûresi, 47/19)

bestiyet ve hürriyet vardır. Fakat o serbestiyet içinde bir tehlike ve şekâvet vardır. Şimdi intihaptaki ihtiyar sizdedir.”

Bunu dinledikten sonra güzel huylu kardeş sağ yola ²⁰ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ deyip gitti. Ve nizam ve intizâma tebaiyeti kabul etti. Ahlâksız ve serseri olan diğer kardeş, sırf serbestlik için sol yolu tercih etti. Zâhiren hafif, mânen ağır vaziyette giden bu adamı hayâlen takip ediyoruz.

İşte bu adam, dereden tepeden aşır gitgide tâ hâli bir sahraya girdi. Birden müthiş bir sadâ işitti. Baktı ki; dehşetli bir arslan, meşelikten çıkıp ona hücum ediyor. O da kaçtı. Tâ altmış arşın derinliğinde susuz bir kuyuya rast geldi. Korkusundan kendini içine attı. Yarısına kadar düşüp, elleri bir ağaca rast geldi, yapıştı. Kuyunun duvarında göğermiş olan o ağacın iki kökü var. İki fare; biri beyaz, biri siyah, o iki köke musallat olup kesiyorlar. Yukarıya baktı gördü ki; arslan, nöbetçi gibi kuyunun başında bekliyor. Aşağıya baktı, gördü ki; dehşetli bir ejderha içindedir. Başını kaldırmış otuz arşın yukarıdaki ayağına takarrub etmiş. Ağzı, kuyu ağzı gibi geniştir. Kuyunun duvarına baktı, gördü ki; ısırıcı muzır haşerât etrafını sarmışlar. Ağacın başına baktı, gördü ki; bir incir ağacıdır. Fakat harika olarak muhtelif çok ağaçların meyveleri, cevizden nara kadar başında yemişleri var.

²⁰ “Allah’a tevekkül ettim. (Allah kerim..!)” (Hûd sûresi, 11/56)

İşte şu adam sû-u fehminden, akılsızlığından anlamıyor ki; bu, âdi bir iş değildir. Bu işler tesâdüfî olamaz. Bu acîb işler içinde garip esrar var. Ve pek büyük bir işleyici var olduğunu intikal etmedi.

Şimdi bunun kalbi ve ruh ve aklı, şu elîm vaziyetten gizli feryâd ü figân ettikleri hâlde; nefsi-emmâresi, güya bir şey yokmuş gibi tecâhül edip, ruh ve kalbin ağlamasından kulağını kapayıp, kendi kendini aldatarak bir bahçede bulunuyor gibi o ağacın meyvelerini yemeye başladı. Hâlbuki o meyvelerin bir kısmı zehirli ve muzır idi.

Bir hadîs-i kudsîde Cenâb-ı Hak buyurmuş: **أَنَا عِنْدَ ظَنِّي** Yani: *“Kulum beni nasıl tanırsa, onunla öyle muamele ederim.”*

İşte bu bedbaht adam, sû-u zan ile ve akılsızlığı ile gördüğünü, âdi ve ayn-ı hakikat telâkki etti. Ve öyle de muamele gördü ve görüyor ve görecek; ne ölüyor ki kurtulsun, ne de yaşıyor. Böylece azap çekiyor. Biz de şu meş’umu, bu azapta bırakıp döneceğiz. Tâ öteki kardeşin hâlini anlayacağız.

İşte şu mübarek, akıllı zât gidiyor. Fakat birâderi gibi sıkıntı çekmiyor. Çünkü güzel ahlâklı olduğundan güzel şeyleri düşünür, güzel hülyalar eder, kendi kendine ünsiyet eder. Hem birâderi gibi zahmet ve meşakkat çek-

miyor. Çünkü nizamı bilir, tebaiyet eder, teshilât görür. Âsâyış ve emniyet içinde serbest gidiyor.

İşte bir bahçeye rast geldi. İçinde, hem güzel çiçek ve meyveler var, hem bakılmadığı için murdar şeyler de bulunuyor. Kardeşi dahi böyle birisine girmişti. Fakat murdar şeylere dikkat edip meşgul olmuş, midesini bulandırmış, hiç istirahat etmeden çıkıp gitmişti. Bu zât ise, “Her şeyin iyisine bak!” kaidesiyle amel edip, murdar şeylere hiç bakmadı. İyi şeylerden iyi istifâde etti. Güzelce istirahat ederek çıkıp gidiyor.

Sonra gitgide bu dahi evvelki birâderi gibi bir sahra-yı azîmeye girdi. Birden hücum eden bir arslanın sesini işitti. Korktu, fakat birâderi kadar korkmadı. Çünkü hüsn-ü zannıyla ve güzel fikriyle, “Şu sahranın bir hâkimi var. Ve bu arslan, o hâkimin taht-ı emrinde bir hizmetkâr olması ihtimâli var.” diye düşünüp teselli buldu. Fakat yine kaçtı. Tâ altmış arşın derinliğinde bir susuz kuyuya rast geldi, kendini içine attı. Birâderi gibi ortasında bir ağaca eli yapıştı; havada muallâk kaldı. Baktı iki hayvan, o ağacın iki kökünü kesiyorlar. Yukarıya baktı, arslan; aşağıya baktı, bir ejderha gördü. Aynı kardeşi gibi bir acîb vaziyet gördü. Bu dahi tedehhüş etti. Fakat kardeşinin dehşetinden bin derece hafif... Çünkü güzel ahlâkı ona güzel fikir vermiş. Ve güzel fikir ise, ona her şeyin güzel cihetini gösteriyor.

İşte bu sebepten şöyle düşündü ki: “Bu acîb iş-
ler birbiriyle alâkadardır. Hem bir emir ile hare-
ket ederler gibi görünüyor. Öyle ise bu işlerde bir tıl-
sım vardır. Evet bunlar bir gizli hâkimin emriyle
dönerler. Öyle ise ben yalnız değilim; o gizli hâkim bana
bakıyor, beni tecrübe ediyor, bir maksad için beni bir ye-
re sevk edip davet ediyor.”

Şu tatlı korku ve güzel fikirden bir merak neş’et eder
ki: “Acaba beni tecrübe edip kendini bana tanıttırmak is-
teyen ve bu acîb yol ile bir maksada sevk eden kimdir?”

Sonra tanımak merakından tılsım sahibinin muhab-
beti neşet etti. Ve şu muhabbetten tılsımı açmak arzu-
su neş’et etti. Ve o arzudan tılsım sahibini razı edecek ve
hoşuna gidecek bir güzel vaziyet almak iradesi neş’et etti.

Sonra ağacın başına baktı, gördü ki, incir ağacıdır;
fakat başında binlerle ağacın meyveleri vardır. O vakit
bütün bütün korkusu gitti. Çünkü kat’î anladı ki; bu in-
cir ağacı bir listedir, bir fihristedir, bir sergidir. O mahfî
hâkim, bağ ve bostanındaki meyvelerin nümûnelerini bir
tılsım ve bir mucize ile o ağaca takmış ve kendi misafir-
lerine ihzar ettiği et’imeye birer işaret suretinde o ağacı
tezyin etmiş olmalı. Yoksa bir tek ağaç, binler ağaçların
meyvelerini vermez.

Sonra niyaza başladı. Tâ, tılsımın anahtarı ona ilham
oldu. Bağırды ki:

“Ey bu yerlerin hâkimi! Senin bahtına düştüm. Sana dehâlet ediyorum ve sana hizmetkârım. Ve senin rızânı istiyorum. Ve seni arıyorum.”

Ve bu niyazdan sonra, birden kuyunun duvarı yarılıp, şâhâne, nezih ve güzel bir bahçeye bir kapı açıldı. Belki ejderha ağzı, o kapıya inkılâp etti. Ve arslan ve ejderha, iki hizmetkâr suretini giydiler. Ve onu içeriye davet ediyorlar. Hatta o arslan, kendisine musahhar bir at şekline girdi.

İşte ey tembel nefsim! Ve ey hayâlî arkadaşım! Geliniz, bu iki kardeşin vaziyetlerini muvâzene edelim. Tâ iyilik nasıl iyilik getirir ve fenalık nasıl fenalık getirir, görelim, bilelim.

Bakınız: Sol yolun bedbaht yolcusu, her vakit ejderhanın ağzına girmeye muntazırdır, titiriyor. Ve şu bahtiyar ise, meyvedâr ve revnakdâr bir bahçeye davet edilir. Hem o bedbaht, elîm bir dehşette ve azîm bir korku içinde kalbi parçalanıyor. Ve şu bahtiyar ise, leziz bir ibret, tatlı bir havf, mahbup bir mârifet içinde garip şeyleri seyir ve temâşâ ediyor. Hem o bedbaht, vahşet ve me’yûsiyet ve kimsesizlik içinde azap çekiyor. Ve şu bahtiyar ise, ünsiyet ve ümit ve iştiyak içinde telezzüz ediyor. Hem o bedbaht, kendini vahşî canavarların hücumuna mâruz bir mahpus hükmünde görüyor. Ve şu bahtiyar ise, bir

azîz misafirdir ki, misafiri olduğu Mihmandâr-ı Kerîm'in acîb hizmetkârları ile ünsiyet edip eğleniyor. Hem o bedbaht, zâhiren leziz, mânen zehirli yemişleri yemekle azabını tâcil ediyor. Zira o meyveler nümûnelerdir. Tatmaya izin var, tâ asıllarına talip olup müşteri olsun. Yoksa hayvan gibi yutmaya izin yoktur. Ve şu bahtiyar ise, tadar, işi anlar, yemesini tehir eder. Ve intizar ile telezzüz eder. Hem o bedbaht kendi kendine zulmetmiş. Gündüz gibi güzel bir hakikati ve parlak bir vaziyeti, basîretsizliği ile kendisine muzlim ve zulümâtlı bir evham, bir cehennem şekline getirmiş. Ne şefkate müstehaktır ve ne de kimse-den şekvâya hakkı vardır.

Meselâ bir adam; güzel bir bahçede, ahbâplarının ortasında, yaz mevsiminde, hoş bir ziyâfetteki keyfe kanaat etmeyip, kendini pis müskirlerle sarhoş edip, kendisini kış ortasında, canavarlar içinde, aç, çıplak tahayyül edip, bağırmaya ve ağlamaya başlasa; nasıl şefkate lâıyk değil... Kendi kendine zulmediyor, dostlarını canavar görüp tahkir ediyor. İşte bu bedbaht dahi öyledir. Ve şu bahtiyar ise hakikati görür –hakikat ise güzeldir– hakikatin hüsnünü derk etmekle, hakikat sahibinin kemâline hürmet eder. Rahmetine müstehak olur.

İşte, “Fenalığı kendinden, iyiliği Allah'tan bil.” olan hükm-ü Kur'ânî'nin sırrı zâhir oluyor. Daha bunlar gibi sâir farkları muvâzene etsen anlayacaksın ki; evvelkisinin

nefs-i emmâresi, ona bir mânevî cehennem ihzar etmiş. Ve ötekisinin hüsn-ü niyeti ve hüsn-ü zannı ve hüsn-ü hasleti ve hüsn-ü fikri, onu büyük bir ihsan ve saadete ve parlak bir fazilete ve feyze mazhar etmiş.

Ey nefsim! Ve ey nefsimle beraber bu hikâyeyi dinleyen adam!

Eğer bedbaht kardeş olmak istemezsen ve bahtiyar kardeş olmak istersen, Kur'ân'ı dinle ve hükümüne mutî ol! Ve O'na yapış! Ve ahkâmıyla amel et!..

Şu hikâye-i temsiliyede olan hakikatleri eğer fehmettin ise hakikat-i din ve dünya ve insan ve imanı ona tatbik edebilirsin. Mühimlerini ben söyleyeceğim. İncelerini sen kendin istihraç et.

İşte bak!

O iki kardeş ise; biri, ruh-u mümin ve kalb-i sâlihtir. Diğeri, ruh-u kâfir ve kalb-i fâsıktır.

Ve o iki tarîkten sağ ise; tarîk-i Kur'ân ve imandır. Sol ise; tarîk-i isyan ve küfrândır.

Ve o yoldaki bahçe ise cemiyet-i beşeriye ve medeniyet-i insaniye içinde muvakkat hayat-ı içtimâiyedir ki; içinde hayır ve şer, iyi ve fena, temiz ve pis şeyler beraber bulunur. Âkıl odur ki; ²¹ خُذْ مَا صَفَا وَدَعْ مَا كَدِرَ kaidesiyle amel eder, selâmet-i kalb ile gider.

²¹ Duru ve saf olanı al, karışık ve bulanık olanı bırak.

Ve o sahra ise Şu arz ve dŐnyadır.

Ve o arslan ise ŐlŐm ve eceldir.

Ve o kuyu ise beden-i insan ve zaman-ı hayattır.

Ve o altmış arşın derinlik ise Ömr-Ő vasatı ve Ömr-Ő gâlibı olan altmış seneye işarettir.

Ve o aŐaŐ ise mŐddet-i ŐmŐr ve madde-i hayattır.

Ve o iki siyah ve beyaz hayvan ise gece ve gŐndŐzdŐr.

Ve o ejderha ise aŐzı kabir olan tarık-i berzahıye ve revâk-ı uhrevıdir. Fakat o aŐız, mŐmin işin zindandan bir bahÇeye aÇılan bir kapıdır.

Ve o haŐerat-ı muzırta ise musıbât-ı dŐnyevıyedir. Fakat mŐmin işin, gaflet uykusuna dalmamak işin tatlı ikazât-ı ilâhiye ve iltifâtât-ı rahmâniye hŐkmŐndedir.

Ve o aŐaŐtaki yemiŐler ise dŐnyevı nimetlerdir ki; Cenâb-ı Kerım-i Mutlak, onları âhıret nimetlerine bir liste, hem ihtar edici, hem mŐŐâbihleri, hem cennet meyvelerine mŐŐterileri davet eden numŐneler suretinde yapmış.

Ve o aŐacın birliŐiyle beraber, muhtelif, başka başka meyveler vermesi ise; kudret-i samedâniyenin sikkesine ve rubŐbiyet-i ilâhiyenin hâtemine ve saltanat-ı ulŐhiyetin turrasına işarettir. ŐnkŐ “Bir tek Şeyden her

şeyi yapmak” yani, bir topraktan bütün nebatât ve meyveleri yapmak.. hem bir sudan bütün hayvanâtı halketmek.. hem basit bir yemekten bütün cihâzât-ı hayvaniyeyi îcad etmek.. bununla beraber “Her şeyi bir tek şey yapmak” yani, zîhayatın yediği gayet muhtelifü’l-cins taamlardan o zîhayata bir lahm-ı mahsus yapmak, bir cild-i basit dokumak gibi sanatlar; Zât-ı Ehad-i Samed olan Sultan-ı Ezel ve Ebed’in sikke-i hâssasıdır, hâtem-i mahsusudur, taklid edilmez bir turrasıdır. Evet, bir şeyi her şey ve her şeyi bir şey yapmak; her şeyin Hâlıkına has ve Kadîr-i külli şey’e mahsus bir nişandır, bir âyettir.

Ve o tılsım ise, sırr-ı iman ile açılan sırr-ı hikmet-i hilkattir.

Ve o miftah ise, $\text{أَللّٰهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ}^{22}$ يَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ²³ ’dur.

Ve o ejderha ağzı bahçe kapısına inkılâp etmesi ise, işarettir ki: Kabir, ehl-i dalâlet ve tuğyân için vahşet ve nisyan içinde zindan gibi sıkıntılı ve bir ejderha batnı gibi dar bir mezara açılan bir kapı olduğu hâlde; ehl-i Kur’ân ve iman için zindan-ı dünyadan bostan-ı bekâya ve meydan-ı imtihandan ravza-yı cinâna ve zahmet-i hayattan rahmet-i Rahmân’a açılan bir kapıdır.

²² “Allah o ilâhtır ki kendisinden başka ilâh yoktur. Hayy (Her zaman var olan, diri olan, ezeli ve ebedî hayat sahibi olan) O’dur, Kayyûm (Kendi zâtı ile var olup, zevâl bulmayan ve bütün varlıkları varlıkta tutup onları yöneten) O’dur.” (Bakara sûresi, 2/255; Âl-i İmran sûresi, 3/2)

²³ Ey, “Kendisinden başka hiçbir ilâh olmayan Allahım!”

Ve o vahşi arslanın dahi mûnis bir hizmetkâra dönmesi ve musahhar bir at olması ise, işarettir ki: Mevt, ehl-i dalâlet için bütün mahbubâtından elîm bir firâk-ı ebedîdir. Hem kendi cennet-i kâzibe-i dünyeviyesinden ihraç ve tard ve vahşet ve yalnızlık içinde zindan-ı mezara idhâl ve hapis olduğu hâlde; ehl-i hidâyet ve ehl-i Kur'ân için, öteki âleme gitmiş eski dost ve ahbâplarına kavuşmaya vesiledir. Hem hakikî vatanlarına ve ebedî makam-ı saadetlerine girmeye vasıtaadır. Hem zindan-ı dünyadan bostan-ı cinâna bir davettir. Hem Rahmân-ı Rahîm'in fazlından, kendi hizmetine mukabil ahz-ı ücret etmeye bir nöbettir. Hem vazife-i hayat külfetinden bir terhistir. Hem ubûdiyet ve imtihanın talim ve talimatından bir paydostur...

Elhâsıl: Her kim hayat-ı fâniyeyi esas maksad yapsa, zâhiren bir cennet içinde olsa da mânen cehennemdedir. Ve her kim hayat-ı bâkiyeye ciddî müteveccih ise, saadet-i dâreyne mazhardır. Dünyası ne kadar fena ve sıkıntılı olsa da; dünyasını, cennetin intizar salonu hükmünde gördüğü için hoş görür, tahammül eder, sabır içinde şükreder..

اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا مِنْ أَهْلِ السَّعَادَةِ وَالسَّلَامَةِ وَالْقُرْآنِ وَالْإِيمَانِ أَمِينَ. اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ بِعَدَدِ جَمِيعِ الْخُرُوفَاتِ الْمُتَشَكِّلَةِ فِي جَمِيعِ الْكَلِمَاتِ الْمُتَمَثِّلَةِ بِإِذْنِ الرَّحْمَنِ فِي مَرَايَا تَمْوجَاتِ الْهَوَاءِ عِنْدَ قِرَاءَةِ كُلِّ كَلِمَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ قَارِئٍ مِنْ أَوَّلِ التُّزْوِلِ إِلَى آخِرِ الرَّمَانِ، وَارْحَمْنَا وَوَالِدَيْنَا وَارْحَمِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِعَدَدِهَا بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، أَمِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.²⁴

²⁴ Allahım! Bizi saadet, selâmet, Kur'ân ve iman ehlinden eyle, âmîn. Allahım, Efendimiz Muhammed'e (*sallâllâhu aleyhi ve sellem*) ve âline ve ashâbına, nüzûlünden zamanımıza kadar Kur'ân okuyan her bir okuyucunun okuduğu her bir kelime-nin, hava dalgalarının aynalarında Rahmân'ın izniyle temessül eden bütün kelimelerinin bütün harfleri adedince salât ve selâm et. Ve bunlar adedince, bize, anne ve babamıza, erkeğiyle kadınıyla bütün müminlere rahmetinle merhamet et, ey Erhamerrâhimin, âmîn... Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd olsun.

İZAH

İayata her gelen bilir ki, insan için hayatın de-
ğişmeyen tek neticesi ölümdür. Zira insanın
kundağının bezi ile kefeninin bezi aynı kumaş-
tan kesilmiştir. Eğer insan ölümden sonraya
dair esaslı bir bilgiye sahip değilse, ölümü yokluk zanne-
decektir. Böyle zanneden insan için önünde iki yol gö-
rünmektedir. Ya her şeyden korkup titreyecek, başta nef-
si olmak üzere her sevdiği için üzülecek ya da bu korku
ve üzüntülerle baş edemeyeceğinden ölümü unutmak is-
teyecektir.

Ancak her günün geceyle bitmesi, her hafta ve ayın
tükenmesi, her baharı kışın takip etmesi, her gencin yaş-
lanması ve neticede bütün bitkilerin, hayvanların ve in-

sanların dünyadan göçüp gitmesi, özellikle de sevdiğimizimizin dünyayı terk etmesi bize devamlı ölümü hatırlatmaktadır. Ölüm gerçeği ile yüzleşmekten kaçmak isteyen insan, kısa süreli meşguliyetlerle ölümü unutmaya çalışmakta, türlü türlü eğlenceler, sarhoş verici içecekler, uyuşturucular, farklı farklı faydasız meşguliyetler icat ederek bu dünyadan sonraki hayata dair ölümle yüzleşmekten kaçmaktadır.

Bu durum, dersine çalışmayan bir öğrencinin sene sonunda alacağı karneyi düşünmemek için kendisini eğlenceye ve oyuna vermesine benzetilebilir. Aslında derslere girmeyen talebeye en büyük ceza, cahil, bilgisiz kalmasıdır ama sene sonunda sınıfta kalmanın utancı da cabasıdır. Hele bir de dersine çalışmamış olmanın verdiği sıkıntı ile “Ben okulu tanımam öğretmen de, müdür de kimmiş!” deyip inkar edip isyan ederse; bu öğrencinin okuldan atılıp hayatı boyunca cahil kalması ve mezuniyet belgesi alamaması mukadderdir.

Bu dünya da bir imtihan dünyasıdır. Bunu inkâr etmek neticeyi değiştirmeyecektir. Şeytan insanı, inanmadığı şeyden mesul olmayacağı gibi bir aptallığa inandırır. Ahiret yurduna gidildiğinde, dini hayatı yaşayanla yaşamayanın durumu farklı olacağı gibi, inanan ve inan-

mayan insanların durumu da birbirinden farklı olacaktır. Dersine çalışmayan yani ibadette kusuru olan şahıs ile öğretmenini, okulun sahibini tanımayan, yani Allah ve Resulü'nü inkâr eden kişinin durumu birbirinin aynı değildir.

Aslında insana dünya zevklerinden tatmaya izin verilmesinin sebebi asıllarına tâlip ve müşteri olması içindir. Fakat ölüm sonrasına dair bilgisi ve inancı olmayan insan hem haddini aşmış hem de eşyanın vazifesini şaşır-
mış, geçici olduğunu bilse de dünya hayatına ebedi yurdu gibi sarılmıştır.

Evet, Kur'ân ve imân ehli için ölüm, dünya zindanından kalıcı yurda, imtihan meydanından cennet bahçelerine, hayat zahmetinden ebedi rahmete açılan bir kapıdır. Ancak bu kapıya açılan hayat yolunda bildirilen kanun ve nizâma uyma mecburiyeti vardır. Fakat bu uyma zorunluluğu içinde ayrıca bir emniyet ve saadet saklanmıştı.

Sanki ilk bakışta bu kurallara uymamakta serbestiyet ve hürriyet var gibi görünse de, o serbestiyet içinde bahsettiğimiz bütün o korku ve üzüntüler saklıdır. Ne gariptir ki insanın kalbi, ruhu ve aklı şu korku ve üzüntüden gizli gizli feryat ve figân ettikleri hâlde; nefsi güyâ bir şey yokmuş gibi cahilcesine, ruh ve kalbin ağlamasından kulağını kapayıp kendi kendini aldatarak, büyük bir lunapark-taymış gibi davranabilmektedir.

Maalesef küçük bir çocukken evcilik oynayan kız çocuklar büyüyünce ev düzme şeklinde; top oynayıp arabalarıyla eğlenen erkek çocuklar ise yetişkin hâle gelince maç seyredip büyük arabalarla oynama tarzında hayata devam edebilmektedir. Halbuki her kim fâni hayatı esas maksat yapsa, görünüşte cennet içinde olsa da, mânen cehennemdedir. Bahtiyarlar ise ancak hakikati görenlerdir. Hakikat ise, dünyanın ahiretin tarlası olduğu ve bu tarlanın bir Sahibi bulunduğu ve bu tarlayı ekip biçmeyi bize öğrettiği ve bu öğrettiği şekilde davrananların çalışmalarının karşılığı olan mahsulü mutlaka alacağı gerçeğidir.

Cenâb-ı Hak hepimize bu gerçeği anlama ve yaşama üzerine güç ve kuvvet versin inşallah.

Ana fikir:

Şu dünya ve dünya içindeki ruh-u insanî ve insanda dinin mahiyet ve kıymetleri ve eğer Din-i Hak olmazsa, dünyanın bir zindan olması ve dinsiz insanın, en bedbaht mahlûk olduğu; ve şu âlemin tılsımını açanın, ruh-u beşerîyi zulümâtten kurtaran “Ya Allah” ve “La ilâhe illallah” olduğu.

Ana fikri açıklayan cümle:

Mevt, ehl-i dalâlet için bütün mahubâtından elîm bir firâk-ı ebedîdir. Hem, kendi cennet-i kâzibe-i dünyeviyesinden ihraç ve vahşet ve yalnızlık içinde, zindan-ı mezara ithal ve hapis olduğu hâlde, ehl-i hidâyet ve ehl-i Kur'ân için, öteki âleme gitmiş eski dost ve ahbablarına kavuşmaya vesîledir. Hem, hakiki vatanlarına ve ebedî makam-ı saadetlerine girmeye vâsıtaadır. Hem, zindan-ı dünyadan bostan-ı cinâna bir dâvettir. Hem, Rahmân-ı Rahîmin fazlından, kendi hizmetine mukabil, ahz-ı ücret etmeye bir nöbettir. Hem, vazife-i hayat külfetinden bir terhistir. Hem, ubûdiyet ve imtihanın tâlim ve tâlimâtından bir paydostur.

Alınacak ders:

Her kim hayat-ı fâniyeyi esas maksad yapsa, zâhiren bir cennet içinde olsa da, mânen cehennemdedir. Ve her kim, hayat-ı bâkiyeye ciddî müteveccih ise, saadet-i dâreyne mazhardır. Dünyası ne kadar fenâ ve sıkıntılı olsa da, dünyasını Cennetin intizar salonu hükmünde gördüğü için, hoş görür, tahammül eder, sabır içinde şükreder.

Ezber cümlesi:

Ey bu yerlerin Hâkimi! Senin bahtına düştüm. Sana dehâlet ediyorum ve sana hizmetkârım ve senin rızânı istiyorum ve seni arıyorum.

Sorular:

1. Müminin gözünde dünyevi musibetlerin hükmü nedir?

Gaflet uykusuna dalmamak için tatlı İlâhi ikazlar ve Rahmâniye iltifatlar hükmündedir.

2. Hikayede yer alan iki kardeş neleri temsil etmektedir?

Biri ruh-u mümin ve kalb-i sâlihtir, diğeri ruh-u kâfir ve kalb-i fâsıktır.

3. Her şeyin Hâlıkına has ve Kadîr-i Küll-i Şeye mahsus olan nişan, âyet nedir?

Bir şeyi her şey ve her şeyi bir şey yapmak.

Çalışmalar:

1. Dünya nimetlerinin asıl olan Cennet nimetlerine talip olunması için numuneler hükmünde olduğu, tatmaya izin olduğu ancak yutmaya izin bulunmadığı söylenmektedir. Tatmak nasıl olmalıdır. Yasaklanan yutmaktan maksat nedir? Düşününüz.

2. Fenâlığı kendimizden, iyiliği Allah'tan bilmeye dair hayatınızdan örnekler bulunuz.

3. Bir şeyi her şey ve her şeyi bir şey yapmaya dair tabiattan örnekler araştırınız.

Tavsiye edilen risaleler:

- 10. Söz, 11. Hakikat
- 31. Söz, 4. Esas, 5. Meyve
- 33. Söz, 3. Mevkîf, 2. Noktanın 2. Mebhası
- 24. Mektup, 1. Makam, 5. Remiz

Esmâ-i İlahî:

Ehad-i Samed: Her şeyin varlığıyla O'na ihtiyaç duyup O'nun kimseye ihtiyaç duymadığı, tek olan Zât.

Kadîr-i Küll-i Şey: Her şeye gücü yeten mutlak kudret sahibi Zat

Kerîm-i Mutlak: Mutlak kerem sahibi, ikram eden Zat.

Mihmandâr-ı Kerîm: İmtihan dünyasına gönderdiği

kullarına yardım eden, yol gösteren eden Zat.

Rahmân-ı Rahîm: Dünya ve âhirette yarattıklarına sonsuz rahmet, şefkat ve merhametiyle muamele eden Zat.

Sultan-ı Ezel ve Ebed: Ezel ve ebed sultanı; varlığının başlangıcı ve sonu olmayan kıdem tahtının biricik Sultanı.

Tamlamalar:

bostan-ı bekâya: daimi cennet bahçeleri

cennet-i kâzibe-i dünyeviye: yalancı dünya Cenneti

cild-i basit: basit, tek parça bir cilt

cemiyet-i beşeriye: insan topluluğu, toplum

firâk-ı ebedî: ebedi ayrılık

ikazât-ı İlâhiye: ilahi ikazlar, uyarılar

iltifatât-ı Rahmâniye: Cenâb-ı Hakk'ın hiçbir şeyi noksan etmeyerek merhametini göstermesi

kudret-i Samedâniyenin sikkesi: varlıktan mutlak anlamda mustağni olan Zat'ın yarattığı her şeyle kendisini tanıttırmasına mahsus mühürleri

lâhm-ı mahsus: Her canlının özelliğine göre olan eti.

medeniyet-i insaniye: insanlık medeniyeti

muhtelifü'l-cins: cins cins, çeşit çeşit

musîbât-ı dünyeviye: dünyevi hastalıklar, zorluklar

muvakkat hayat-ı içtimâiye: geçici toplum hayatı

ömr-ü vasafî: ortalama ömür

ravza-i cinân: cennet bahçeleri

revâk-ı uhrevî: ahirete ait bir dinlenme, gölgelenme yeri

rahmet-i Rahmân: Rahman olan Allah'ın rahmeti, mahlukata sonsuz şefkat ve merhametle muamele eden Allah'ın rahmeti.

rubûbiyet-i İlâhiyenin hâtemi: hakimiyet ve kemalâtını bildirmek isteyen Zat'ın her çeşit mahlukatına koyduğu o çeşide has mühürleri

saadet-i dâreyn: dünya ve ahiret mutluluğu

saltanat-ı Ulûhiyetin turrası: Sultanlık haysiyetiyle tek olduğu bildiren yalnız kendisine ait hususi mührü

sırr-ı hikmet-i hilkat: yaratmanın sebebi olan sır

taht-ı emr: emir ve idare altında

tarîk-ı berzahiye: ölümle ahiret arasında kat edilen yol

Terimler:

et'ime: yiyecekler

dehalet: dahil olma, içine girme, sığınma

fehmi: anlayış, kavrayış

hâtem: bir çeşit mühür

külfet: zahmet, sıkıntı

musahhar: emir altında, hizmete hazır bulunan

sikke: madeni para üstündeki mühür

tebâiyet: uymak, tâbi olmak

teshilat: kolaylık

turra: Sultan'ın hususî mührü

ON ÜÇÜNCÜ SÖZÜN İKİNCİ MAKAMI

Câzibedâr Bir Fitne İçinde Bulunan ve Daha Aklını
Kaybetmeyen Bazı Gençlerle Bir Muhaveredir.

*Ey hayat-ı dünyevîyenin zevkine müptela ve endişe-i istikbâl
ile istikbâlîni ve hayatını temin için çabalayan bîçareler!
Dünyanın lezzetini, zevkini, saadetini, rahatını isterseniz,
meşrû dairedeki keyfe iktifâ ediniz; o, keyfinize kâfidir.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Câzibedâr Bir Fitne İçinde Bulunan ve Daha Aklını Kaybetmeyen Bazı Gençlerle Bir Muhaveredir.

Bir kısım gençler tarafından, şimdiki aldatıcı ve câzibedâr lehviyât ve hevesâtın hücumları karşısında “Âhiretimizi ne suretle kurtaracağız?” diye Risâle-i Nur’dan medet istediler. Ben de Risâle-i Nur’un şahs-ı mânevîsi nâmına onlara dedim ki:

Kabir var, hiç kimse inkâr edemez! Herkes ister istemez oraya girecek. Ve oraya girmek için de, üç tarzda “Üç Yol”dan başka yol yok.

Birinci Yol: O kabir, ehl-i iman için bu dünyadan daha güzel bir âlemin kapısıdır.

İkinci Yol: Âhireti tasdik eden, fakat sefâhet ve dalâlette gidenlere bir haps-i ebedî ve bütün dostlarından bir tecrit

içinde bir haps-i münferid, yalnız başına bir hapis kapısıdır. Öyle gördüğü ve itikat ettiği ve inandığı gibi hareket etmediği için öyle muamele görecektir.

Üçüncü Yol: Âhirete inanmayan ehl-i inkâr ve dalâlet için bir idam-ı ebedî kapısı. Yani; hem kendisini, hem bütün sevdiklerini idam edecek bir darağacıdır. Öyle bildiği için, cezası olarak aynını görecektir. Bu iki şık bedîhîdir, delil istemiyor, göz ile görünür.

Madem ecel gizlidir. Her vakit ölüm başını kesmek için gelebiliyor ve genç-ihiyar farkı yoktur. Elbette daima gözü önünde, öyle büyük dehşetli bir mesele karşısında bîçâre insan; o idam-ı ebedî, o dipsiz, nihayetsiz haps-i münferidden kurtulmak çâresini aramak ve kabir kapısını bir âlem-i bâkîye, bir saadet-i ebediyeye ve âlem-i nura açılan bir kapıya kendi hakkında çevirmek hâdisesi, o insanın dünya kadar büyük bir meselesidir.

Bu kat'î hakikat, bu üç yol ile bulunduğu ve bu üç yolun da mezkûr üç hakikat ile olacağını ihbar eden yüz yirmi dört bin muhbir-i sâdık, ellerinde nişâne-i tasdik olan mucizeler bulunan enbiyâlar ve o enbiyâların haber verdikleri aynı haberleri, keşif ve zevk ve şuhûd ile tasdik eden ve imza basan yüz yirmi dört milyon evliyanın aynı hakikate şehâdetleri ve hadd ü hesaba gelmeyen muhakkiklerin kat'î delilleriyle o enbiyâ ve evliyanın ver-

dikleri aynı haberleri; aklen, ilmelyakîn derecesinde^{25(Hâşiyeye)} isbat ettikleri ve yüzde doksan dokuz ihtimâl-i kat'î ile “İdam ve zindan-ı ebedîden kurtulmak ve o yolu saadet-i ebediyeye çevirmek, yalnız iman ve itaat iledir.” diye ittifâken haber veriyorlar.

Acaba yüzde bir ihtimâl-i helâket bulunan bir tehlikeye yolunda gitmemek için, bir tek muhbirin sözü nazara alınsa ve onun sözünü dinlemeyip o yolda giden adamın endişe-i helâketten gelen elem-i mânevî, onun yemek iştihasını kaçırdığı hâlde; böyle yüz binler sâdık ve musaddak muhbirlerin: “Yüzde yüz ihtimâl ile dalâlet ve sefâhet, göz önündeki kabir darağacına ve ebedî haps-i münferidine kat'î sebep olduğunu ve iman, ubûdiyet; yüzde yüz ihtimâl ile o darağacını kaldırıp, o haps-i münferidi kapatıp, şu göz önündeki kabri, bir hazine-i ebediyeye, bir saray-ı saadete açılan bir kapıya çeviriyor.” diye ihbar eden ve emârelerini ve âsârlarını gösterdikleri hâlde, bu acîb ve garip ve dehşetli ve azametli mesele karşısında bulunan bîçâre insan ve bâhusus Müslüman, eğer iman ve ubûdiyeti olmazsa; bütün dünya saltanatı ve lezzeti bir tek insana verilse, acaba o göz önündeki her vakit oraya çağrılmasına nöbetini bekleyen bir insana verdiği o endişeden gelen elîm elemi kaldırabilir mi? Sizden soruyorum.

^{25(Hâşiyeye)}

Onlardan birisi Risâle-i Nur'dur. Meydandadır.

Madem ihtiyarlık, hastalık, musîbet ve her tarafta vefiyâtlar o dehşetli elemi deşiyorlar ve ihtar ediyorlar. Elbette o ehl-i dalâlet ve sefâhet, yüz bin lezzeti ve zevki alsa da, yine o mânevî bir cehennem kalbinde yaşar ve yakar. Fakat pek kalın gaflet sersemliği muvakkaten hissettirmez.

Madem ehl-i iman ve tâat, göz önünde gördüğü kabri, bir hazine-i ebediyeye, bir saadet-i lâyezâlîye kendisi hakkında bir kapı olduğunu ve o ezelî mukadderat piyangosundan milyarlar altın ve elmasları kazandıracak bir bilet dahi iman vesikasıyla ona çıkmış. Her vakit “Gel biletini al!” diye beklemesinden derin, esaslı, hakiki lezzet ve zevk-i mânevî öyle bir lezzettir ki: Eğer tecessüm etse ve o çekirdek bir ağaç olsa, o adama hususî bir cennet hükmüne geçtiği hâlde; o zevk ve lezzet-i azîmeyi terk edip, gençlik sâikasıyla, hadsiz elemeler ile âlûde zehirli bir bala benzeyen sefihâne ve heveskârâne muvakkat bir lezzet-i gayr-i meşrûayı ihtiyar eden, hayvandan yüz derece aşağı düşer.

Ecnebi dinsizleri gibi de olamaz. Çünkü; onlar Peygamber'i inkâr etseler, diğerlerini tanıyabilirler. Peygamberleri bilmeseler de, Allah'ı tanıyabilirler. Allah'ı bilmeseler de, kemâlâta medâr olacak bazı güzel hasletler bulunabilir. Fakat bir Müslüman; hem enbiyâyı, hem Rabbini, hem bütün kemâlâtı, Muhammed-i Arabî (*aleyhissalâtü vesselâm*) vasıtasıyla biliyor. O'nun terbiyesini bırakan ve zincirinden çıkan, daha hiçbir peygamberi tanımaz ve Allah'ı da tanımaz. Ve ruhunda kemâlâtı muhafaza edecek hiçbir esâsâtı bilemez.

Çünkü peygamberlerin en âhiri ve en büyüklere ve dini ve dâveti umum nev-i beşere baktığı için ve mucizâtça ve dince umuma fâik ve bütün nev-i beşere bütün hakâikte üstadlık edip on dört asırda parlak bir surette isbat eden ve nev-i beşerin medâr-ı iftihârı bir Zât'ın terbiye-i esâsiyelerini ve usûl-ü dinini terk eden; elbette hiçbir cihette bir nur, bir kemâl bulamaz. Sukut-u mutlak mahkûmdur.

İşte, ey hayat-ı dünyeviyezin zevkine müptelâ ve endişe-i istikbâl ile istikbâlini ve hayatını temin için çabalayan bîçâreler! *Dünyanın lezzetini, zevkini, saadetini, rahatını isterseniz; meşrû dairedeki keyfe iktifâ ediniz. O, keyfinize kâfidir. Haricinde ve gayrimeşrû dairedeki bir lezzetin içinde bin elem olduğunu, sâbık beyanatta elbette anladınız.*

Eğer mazi, yani geçmiş zamanın hâdisâtını sinema ile hâl-i hazırda gösterdikleri gibi, istikbâldeki ahvâl dahi –meselâ elli sene sonraki hâlleri– bir sinema ile gösterilse idi; ehl-i sefâhet şimdiki güldüklerine, yüz binlerce nefrin ve nefret edip ağlayacaklardı.

Dünya ve âhirette ebedî ve dâimî sürûru isteyen, iman dairesindeki terbiye-i Muhammediye'yi (*aleyhissalâtü vesselâm*) kendine rehber etmek gerektir.

İZAH

Cehennemde hak edenin odununu dünyadan götürdüğü söylenir. Aslında cennete giden de köşkünün tuğlasını dünyadan taşımaktadır. Zira herkes kendi itikadı, marifeti ve zannı üzerine Rabbini tanıdığı için cennetten istifadesi de o nispette olmaktadır. Cennet'te Cenâb-ı Hakk'ı görmenin mümkün olmadığı inancına bağlı yaşayan bir müminin Rabbini görmesi mümkün olmayacağı gibi; Cenâb-ı Hakk'ın cemalini müşahade ile şereflenmek üzere verilen görme duyusunu haram yolda sarf edip heba eden bir kişinin de rüyetten nasibini kesmiş veya eksiltmiş olacağı söylenebilecektir.

Kendisinde saklı bulunan rabbani latifeler ve ilahi nakışlar nispetinde kıymet alan insan, bu özelliklerini söndürüp heba ettiği nispette de kıymetini yitirip değersizleşmektedir. Şüphesiz en büyük mahrumiyet ebedi sürecek mahrumiyettir. Ebedi sürecek bir körlük veya sağırlığın nasıl bir mahrumiyet olacağını düşünelim. Görmeyen, işitmeyen, tat almayan, hissetmeyen, hayat sahibi olmayan bir taş ile insan arasında ne kadar fark varsa, kalbî hayatı itibariyle kararıp körelmiş, taştan da daha katlaşmış bir kafir ile mümin arasında da şüphesiz o kadar fark bulunacaktır.

Ama cennette olsalar da müminler arasında farklar bulunacaktır. Mahrum kaldığı idrak ufkundan habersiz olması itibariyle herkes kendi cennetinden memnun olacak olsa da, istidatlarını hayırlı amellerle besleyip geliştiren ve latifelerini haramlardan uzak kalmakla muhafaza edenlerin cennetten alacağı zevk ve lezzet, manevi azalarını dünyada köreltip sakatlayanlarla aynı olmayacaktır. Belki de en acıklısı insanın kendi mazhariyetlerinden habersiz kalmakla kendi kendisini perdelemesidir.

Sineklerin, çoğu zaman cama yapıştıklarını görürüz ancak bunun sebebini bilmeyiz. Bunun sebebi, sineklerin dünyayı derinlikten mahrum olarak iki boyutlu bir yüzey gibi algılamasıdır. Derinlikten mahrum oldukları için varlık âlemini iki boyutlu bir fotoğraf yüzeyi gibi gören sinekler cama yapıştıkları müddet içerisinde gitmeye devam ettikleri zannındadırlar. Bu manzarada en acıklı olan; ilerlediği zannıyla aynı noktaya yapışıp kalmasından da öte, sineğin üç boyutlu ve üç boyutlu dünyada hareket edebilen bir varlık olmakla birlikte kendisini iki boyutlu bir varlık olarak algılamasıdır.

Kalbin, ruhun, sırrın, hafanın, ahfanın hayat derecelerinden habersiz olan ve bu seviyedeki bir hayatı yaşamak için verilmiş kabiliyetlerini haramlara girmekle çürütüp mahveden insan da kendisini tanıma hususunda benzer bir kayıpla karşı karşıyadır. Şüphesiz insan için en büyük ziyan, kendisine ait bir şeyi ziyan etmesinden çok, Cenâb-ı Hakk'ın koyduğu sınırları ihlal edip haramlara girmekle bizzat kendisini ziyan etmesidir.

Cenâb-ı Hak hepimizi, bu zamanın câzibedar fitnesinden kurtarmakla böyle bir ziyandan muhâfaza eylesin. Âmin.

Ana fikir:

Şimdiki aldatıcı ve câzibedar lehviyât ve hevesâtın hücumları karşısında, gençlerin “Âhiretini ne sûretle kurtaracağı.”

Ana fikri açıklayan cümle:

İdâm ve zindân-ı ebedîden kurtulmak ve o yolu saadet-i ebediyeye çevirmek, yalnız imân ve itaat ile dir.

Alınacak ders:

Dünya ve âhirette ebedî ve dâimî sürûru isteyen, imân dairesindeki terbiye-i Muhammediyeyi (a.s.m.) kendine rehber etmek gerektir.

Ezber cümlesi.

Ey hayat-ı dünyeviye'nin zevkine müptela ve endişe-i istikbâl ile istikbâlini ve hayatını temin için çabalayan bîçareler! Dünyanın lezzetini, zevkini, saadetini, rahatını isterseniz, meşrû dairedeki keyfe iktifâ ediniz; o, keyfinize kâfidir.

Sorular.

1. Kabre girmek için insanın önünde duran üç tarzda, üç yol nelerdir?

Birinci yol: Ehl-i imân için bu dünyadan daha güzel bir âlemin kapısı.

İkinci yol: Âhireti tasdik eden, fakat sefâhet ve dalâlette gidenlere bir haps-i ebedî ve bütün dostlarından bir tecrid içinde bir haps-i münferit, yalnız başına bir hapis kapısı.

Üçüncü yol: Âhirete inanmayan ehl-i inkâr ve dalâlet için bir idâm-ı ebedî kapısı, yani hem kendisini, hem bütün sevdiklerini idâm edecek bir darağacı.

2. Her insanın önünde duran dünya kadar büyük meselesi nedir?

Ölümden sonraki hayatın kendisi hakkında bir idâm-ı ebedî veya nihayetsiz bir haps-i münferit olmasından kurtulmak ve kabir kapısını âlem-i bâkiye, saadet-i ebediyye ve âlem-i nura açılan bir kapıya çevirmek.

3. Dünya ve âhirette ebedî ve dâimî sürûru isteyen ne yapması gerekmektedir?

İmân dairesindeki Muhammedi terbiyeyi (s.a.s.) kendisine rehber etmesi gerekmektedir.

Çalışmalar:

1. Aldatıcı ve câzibedar günahların hücumları karşısında iyi arkadaşlarla beraber olmak fayda getirir mi, tecrübelerinizi paylaşınız.

2. Günahlar neden zehirli bala benzetilmiş olabilir, açıklayınız.

3. Öleceği günü gerçek anlamda bilen inançsız bir insan, bütün dünya zevkleri ona verilse gerçekten zevk alabilir mi, düşününüz.

Carriye edilen risaleler:

- 11. Şua, 2. Meselenin Hülasası

- Kastamonu Lahikası, “Lâtif ve mânidar ve beşaretli iki hadiseyi beyan ediyorum...”

Tamlamalar:

endişe-i istikbâl: gelecek endişesi, kaygısı

gayr-i meşrû: meşru olmayan, hukuk dışı

haps-i ebedî: müebbet hapis, cehennemde sonsuz kalma cezası

haps-i münferit: yalnız başına kalma hapsi, tecrid hapsi

hazîne-i ebediye: ebedi, sonsuz hazine

idâm-ı ebedî: ebedi idam, dirilmemek üzere ölmek

medâr-ı iftihar: iftihar, övünç sebebi

muhbir-i sâdık: her söylediği doğru olan haber verici

nev-i beşer: insanlık

nişâne-i tasdik: kabule, tasdike dair nişan, alâmet

saadet-i lâyezâliye: bitmeyen mutluluk

şahs-ı mânevî: belirli bir kişiye ait olmayan, umuma ait manevi şahsiyet

terbiye-i esâsiye: temel ahlak, terbiye

terbiye-i Muhammediye: Muhammedî ahlak, edep,
terbiye

usûl-ü din: dinin temel esasları, itikadî prensipler

Terimler:

hevesâtın: nefsani arzular, istekler

lehviyât: faydasız, zararlı eğlenceler

muhakkik: tahkik ehli, hakikati araştıran

muhâvere: konuşma, görüşme

müptela: bağımlı

nefrîn: beddua

sefâhet: sefih, aşağılık zevk ve eğlenceler

ON ÜÇÜNCÜ SÖZÜN İKİNCİ MAKAMI

Birkaç Biçâre Gençlere Verilen Bir Tenbih,
Bir Ders, Bir İhtardır.

*Hayatın lezzetini ve zevkini isterseniz, hayatınızı
imân ile hayatlandırınız ve ferâizle zînetlendiriniz ve
günahlardan çekinmekle muhâfaza ediniz.*

Birkaç Biçâre Gençlere Verilen Bir Tenbih,
Bir Ders, Bir İhtardır

Bir gün yanıma parlak birkaç genç geldiler. Hayat ve gençlik ve hevesât cihetinden gelen tehlikelerden sakınmak için tesirli bir ihtar almak istediler. Ben de eskiden Risale-i Nur'dan medet isteyen gençlere dediğim gibi, onlara dedim ki:

Sizdeki gençlik katiyen gidecek. Eğer siz daire-i meşrûada kalmazsanız, o gençlik zayı olup, başınıza hem dünyada, hem kabirde, hem âhirette, kendi lezzetinden çok ziyade belâlar ve elemeler getirecek. Eğer terbiye-i İslâmiye ile o gençlik nimetine karşı bir şükür olarak iffet ve namusluluk ve taatte sarfetseniz, o gençlik mânen bâki kalacak ve ebedî bir gençlik kazanmasına sebep olacak.

Hayat ise, eğer iman olmazsa veyahut isyan ile o iman tesir etmezse, hayat, zâhirî ve kısacık bir zevk ve lezzetle beraber, binler derece o zevk ve lezzetten ziyade elemeler, hüzneler, kederler verir. Çünkü insanda akıl ve fikir olduğu için,

hayvanın aksine olarak, hazır zamanla beraber geçmiş ve gelecek zamanlarla da fitraten alâkadardır. O zamanlardan dahi hem elem, hem lezzet alabilir.

Hayvan ise, fikri olmadığı için, hazır lezzetini, geçmişten gelen hüznler ve gelecekte gelen korkular, endişeler bozmuyor.

İnsan ise, eğer dalâlet ve gaflete düşmüşse, hazır lezzetine, geçmişten gelen hüznler ve gelecekte gelen endişeler, o cüz'î lezzeti cidden acılaştırıyor, bozuyor. Hususan gayr-i meşrû ise, bütün bütün zehirli bir bal hükmündedir.

Demek hayvandan yüz derece lezzet-i hayat noktasında aşağı düşer. Belki ehl-i dalâletin ve gafletin hayatı, belki vücudu, belki kâinatı; bulunduğu gündür. Bütün geçmiş zaman ve kâinatlar, onun dalâleti noktasında mâdumdur, ölmüştür; akıl alâkadarlığıyla ona zulümatlar, karanlıklar veriyor. Gelecek zamanlar ise, itikatsızlığı cihetiyle yine mâdumdur. Ve ademle hâsıl olan ebedî firaklar, mütemadiyen onun fikir yoluyla hayatına zulümatlar veriyor. *Eğer iman hayata hayat olsa, o vakit hem geçmiş, hem gelecek zamanlar imanın nuruyla ışıklanır ve vücut bulur; zaman-ı hazır gibi, ruh ve kalbine iman noktasında ulvî ve mânevî ezvâkı ve envâr-ı vücudiyeyi veriyor.* Bu hakikatin, İhtiyar Risalesi'nde, Yedinci Rica'da izahı var; ona bakmalısınız.

İşte hayat böyledir. Hayatın lezzetini, zevkini isterseniz, hayatınızı imanla hayatlandırınız ve ferâizle zînetlendiriniz ve günahlardan çekinmekle muhafaza ediniz. Her gün ve her yerde ve her vakit vefiyatların gösterdikleri dehşetli hakikat-i mevt ise, size –başka gençlere söylediğim gibi– bir temsil ile beyan ediyorum:

Meselâ, burada, gözünüz önünde bir darağacı dikilmiş. Onun yanında bir piyango fakat pek büyük bir ikramiye biletleri veren dairesi var. Biz, buradaki on kişi, alâküllihâl, ister istemez, hiç başka çare yok, oraya davet edileceğiz, bizi çağıracaklar. Ve çağırma zamanı gizli olmasından, her dakika ya “Gel, idam biletini al, darağacına çık” veyahut “Gel, milyonlar altın kazandıran bir ikramiye bileti sana çıkmış. Gel, al” demelerini beklerken, birden kapıya iki adam geldi. Biri yarı çıplak, güzel ve aldatıcı bir kadın, elinde zâhiren gayet tatlı, fakat zehirli bir helva getirip yedirmek istiyor.

Diğer biri de aldatmaz ve aldanmaz, ciddî bir adam, o kadının arkasından girdi. Dedi ki: “Size bir tılsım, bir ders getirdim. Bunu okursanız, o helvayı yemezseniz, siz

o darağacından kurtulursunuz. Bu tılsımla o emsâlsiz ikramiye biletini alırsınız. İşte, bakınız bu darağacını da, zaten gözünüzle görüyorsunuz ki bal yiyenler oraya giriyorlar ve oraya girinceye kadar da o helvanın zehirinden dehşetli karın sancısı çekiyorlar. Ve o büyük ikramiye biletini alanlar çendan görünmüyorlar ve zâhiren onlar da o darağacına çıkıyorlar; fakat onlar asılmadıklarını, belki oradan kolayca ikramiye dairesine girmek için basamak yaptıklarını, milyonlar, milyarlar şahitler var, haber veriyorlar. İşte, pencerelerden bakınız. En büyük memurlar ve bu işle alâkadar büyük zâtlar yüksek sesle ilân ediyorlar, haber veriyorlar ki o darağacına gidenleri aynelyakin gözünüzle gördüğünüz gibi, bu ikramiye biletini tılsımcılar aldıklarını hiç şek ve şüphe getirmez, görür gibi, gündüz gibi kat'î biliniz.” dedi.

İşte, bu temsil gibi, zehirli bir bal hükmünde olan gayr-i meşrû dairedeki gençliğin sefahetkârâne zevkleri, hazine-i ebediyenin ve saadet-i sermediyenin bileti ve vesikası olan imanı kaybettiği için, darağacı hükmünde olan ölüm ve ebedî zulümat kapısı olan kabrin musibetine, aynen zâhiren görüldüğü gibi düşer. Ve ecel gizli olduğu için, genç ihtiyar fark etmeyerek, her vakit ecel cellâdı başını kesmek için gelebilir.

Eğer o zehirli bal hükmünde olan hevesât-ı gayr-i meşrûayı terk edip, tılsım-ı Kur'ânî olan iman ve ferâizi elde etmekle ve fevkalâde mukadderat-ı beşer piyangosundan çıkan saadet-i ebediye hazinesi biletini alacağına, yüz yirmi dört bin enbiyâ

(aleyhimüsselâm) ile beraber had ve hesaba gelmeyen ehl-i velâyet ve ehl-i hakikat ve ehl-i tahkik müttefikân haber veriyorlar ve âsârını gösteriyorlar.

Elhâsıl: Gençlik gidecek. Sefahette gitmişse, hem dünyada, hem âhirette binler belâ ve elemeler netice verdiğini ve öyle gençler ekseriyetle sû-i istimâl ile, israfat ile gelen evhamlı hastalıkla hastahanelere; veya taşkınlıklarıyla hâpishanelere veya sefaletanelere; veya mânevî elemelerden gelen sıkıntılarla meyhanelere düşeceklerini anlamak isterseniz, hastahanelerden ve hâpishanelerden ve kabristanlardan sorunuz.

Elbette hastahanelerin ekseriyetle lisân-ı hâlinden, gençlik sâikasıyla israfat ve sû-i istimâlden gelen hastalıktan “eninler”, “eyvahlar” cevabını işittiğiniz gibi, hâpishanelerden dahi, ekseriyetle gençlik sâikasıyla gayr-i meşrû dairedeki harekâtın tokatlarını yiyen bedbaht gençlerin teessüfâtını işiteceksiniz. Ve kabristanda ve mütemediyen oraya girenler için kapıları açılıp kapanan o âlem-i berzahta, ehl-i keşfî'l-kuburun müşahedesiyile ve bütün ehl-i hakikatin tasdikiyle ve şehadetleriyle, ekser azaplar, gençlik sû-i istimâlâtının neticesi olduğunu bileceksiniz.

Hem nev-i insanın ekseriyetini teşkil eden ihtiyarlardan ve hastalardan sorunuz. Elbette, ekseriyet-i mutlaka ile esefler, hasretlerle “Eyvah, gençliğimizi bâd-i hevâ, belki zararlı zayi ettik. Sakın bizim gibi yapmayınız” di-

yecekler. Çünkü beş-on senelik gençliğin gayr-i meşrû zevki için, dünyada çok seneler gam ve keder ve berzah-ta azap ve zarar ve âhirette cehennem ve sakar belâsını çeken adam, en acınacak bir hâlde olduğu hâlde, الرّاضِي ²⁶ بِالضَّرَرِ لَا يُنْظَرُ لَهُ. Çünkü zarara rızasıyla girene merhamet edilmez ve lâıyk değildir.

Cenâb-ı Hak bizi ve sizi bu zamanın cazibedar fitnesinden kurtarsın ve muhafaza eylesin, âmîn...

²⁶ Bkz.: İmâm Rabbânî, *el-Mektûbât* 2/83 (49. Mektup).

İZAH

Hayatın lezzetini, zevkini isterseniz, hayatınızı imanla hayatlandırınız ve feraizle zinetlendiriniz ve günahlardan çekinmekle muhafaza ediniz.” buyruluyor. Demek ki din binasının muhafazası adına günahlardan çekinmek en birinci şart olarak karşımızda durmaktadır. Ki Kur’ân-ı Kerim’de de haramlara girmemek değil, yaklaşmamak gerektiği vurgulanarak bize harama giden yolların dahi haram olduğu hatırlatılmıştır.

Petrol istasyonlarında ateşle yaklaşmayın levhaları görürüz. Zira küçük bir kıvılcımın her şeyi kül edip bitirmesi mümkündür. Yine küçük bir kibrit çöpüyle çok büyük köşkerin yanıp kül olduğu malumdur. İnsan da

manevi yapısı itibariyle hoyratlığa, vurdumduymazlığa, ‘adam sendecilğe’ tahammülü olmayan nadide bir yapıdır. Ufak görülen hatalar bütün bir hayatın mahsülünü yanıp kül edebilecek kıvılcımlar gibidir.

Bir düşünelim beden sıhhatimiz söz konusu olduğunda hiç; “Ne olacak ki; küçücük bir mikrop veya virüs. Bana ne yapabilir?” diyebiliyor muyuz? Zira hepimiz çok iyi biliyoruz ki, öyle mikroplar ve virüsler vardır ki kanımıza bir karıştı mı, vücudumuza bir yerleşti mi, kurtuluşumuz neredeyse mümkün değildir. İsmi ölümle birlikte anılan bu kadar çok mikrop ve virüs mevcut iken, bu tür öldürücü mikrop ve virüslere karşı en etkili savaş yöntemi, şüphesiz onları vücut sınırimızdan içeri hiç sokmamak olmalıdır. Hatta sıhhatimizi korumak adına, bu tür virüslerin bulunduğu yerlerden olabildiğince uzak durmak ilk yapmamız gerekendir.

Peki, manevi vücudumuz olan kalbimiz, ruhumuz için zararlı, hatta felç edici olan virüslerin kol gezdiği zeminlerde dolaşmak ne kadar doğrudur? Kalbimizi karartan, ruhumuzu solduran virüslere karşı acaba yeterince duyarlı mıyız? Ehemmiyet verilmez, tedavi edilmez ve hastalığın sebepleri ortadan kaldırılmazsa, en ufak bir nezlenin gribe, gribin zatüreye, zatürenin ölüme yol aç-

ması gibi; küçük gördüğümüz, tevbe edip temizlenme yoluna girmediğimiz günahların da bizi manen yere sermesi hatta öldürmesi ihtimali yok mudur?

Hakiki tövbe edilirse, büyük günahların büyük kalmayacağı, tövbe edilmez ise de küçük günahların küçük sayılamayacağı bilinir. Zira her hastalıkta ölüme açılan bir yol olabileceği gibi, her günahta da küfre giden bir yol bulunmaktadır. Toplum içinde işleyemeyeceği bir günahı yalnızken işleyen bir adam başkalarının o günahı görmesinden gelen sıkıntıdan dolayı, onu gören meleklerin aslında olmadığına inanmak isteyecektir. Belki imanın şartlarından olan böyle bir rüknün inkârına kadar varacaktır. Allah korusun, bu imansızlığa kadar giden bir yoldur.

Hatta günah işleyen kişi hesap günü dahi olmasın isteyecektir. Belki daha da ileri gidecek o utanılacak hâllerinde her an onu gören bir Rabbin bulunmamasını dileyecektir. Yahut günahta ısrar ettikçe, yaptığı günah olmasının ona ağır gelmesinden dolayı, haramı haram saymamaya başlayacaktır. En nihayetinde işlediği ameli haram edenin inkârına varacak, pek feci bir yola girecektir. Görüldüğü gibi bir tek günahta, eğer tövbe ile çabuk temizlenilmezse insanı küfre götürebilecek pek çok yol mevcuttur.

Evet, 'Bir bakma, bir dokunma, bir öpme, bir tatmada batmamak' adına çok dikkat etmek gerekmektedir.

dir. Kalben arzu edilmeyen bir günah işlenirse de hemen tövbe etmek, devam etmemek, devam edilse de ümitsizliğe kapılmamak, tedavi adına ondan başka kapı bulunmayan ve her daim kulunun dönüşünü gözleyen Rahman'ın kapısına çok çabuk iltica etmek, sığınmak, şefkatine Resulünü şefaathçi yapmak ve aynı hataya düşmemek için uyanık kalmak, günahla araya mesafeler yığmak, onunla bizi buluşturan yolları kesmek ve neticede değil o günaha girmek, o günaha giden yollara mümkünse bir daha adım dahi atmamak izlenecek esaslar olmalıdır.

Ana fikir:

Hayat ve gençlik ve hevesât cihetinden gelen tehlikelerden sakınmak için gençlerin nelere dikkat etmesi gerektiği.

Ana fikri açıklayan cümle:

Gençlik gidecek. Sefâhette gitmiş ise, hem dünyada, hem âhirette binler belâ ve elemeler netice verdiği-

ni ve öyle gençler ekseriyetle sû-i istimâl ile, israfât ile gelen evhamlı hastalıkla hastahânelere ve taşkınlıklarıyla hapishânelere veya sefâlethânelere ve mânevî elemlerden gelen sıkıntılarla meyhânelere düşeceklerini anlamak isterseniz, hastahânelerden ve hapishânelerden ve kabristanlardan sorunuz.

Alınacak ders:

Sizdeki gençlik katiyen gidecek. Eğer siz daire-i meşrûada kalmazsanız, o gençlik zâyi olup başınıza hem dünyada, hem kabirde, hem âhirette kendi lezzetinden çok ziyâde belâlar ve elemeler getirecek. Eğer terbiye-i İslâmiye ile, o gençlik nimetine karşı bir şükür olarak, iffet ve nâmusluluk ve tâatte sarf etseniz, o gençlik mânen bâkî kalacak ve ebedî bir gençlik kazanmasına sebep olacak.

Ezber cümlesi:

Hayatın lezzetini ve zevkini isterseniz, hayatınızı imân ile hayatlandırınız ve ferâizle zînetlendiriniz ve günahlardan çekinmekle muhâfaza ediniz.

Sorular:

1. İnsanla hayvanın farkları anlatılırken insanın hangi farklı özelliğine dikkat çekilmiştir?

İnsanda akıl ve fikir olduğu için, hayvanın aksine olarak hazır zamanla beraber geçmiş ve gelecek zamanlarla da fitraten alâkadardır.

2. Geçmiş, gelecek zamanların, imânın nuruyla ışıklanıp ve vücud bulması; hazır zaman gibi, insanın ruh ve kalbine imân noktasında ulvî ve mânevî zevkleri ve varlık nurlarını vermesi neye bağlıdır?

İmânın hayata hayat olmasına.

3. Hayatın lezzetini ve zevkini isteyenlerin neler yapması gerekmektedir?

Hayatı imân ile hayatlandırmak ve farzlarla zînetlendirmek ve günahlardan çekinmekle muhâfaza etmek gerekmektedir.

Çalışmalar:

1. İnsanın hayattan lezzet almak noktasında, hayvandan yüz derece aşağı düşmesi ne demektir, açıklayınız.

2. İmanın hayata hayat olduğunu nasıl anlayabiliriz? Örnekler veriniz.

3. Hapishanelerin, hastanelerin ve kabristanların insanlara ders vermesini farklı yönleriyle ele alınız.

Carşiye edilen risaleler:

- 11. Şua, 3. Mesele
- 11. Şua, 5. Mesele
- Kastamonu Lahikası, “Bu mektup gayet ehemmiyetlidir...”

Tamlamalar:

- âlem-i berzah: ruhlar alemi
- ehl-i hakikat: hakikat ehli
- ehl-i keşfe'l-kubur: kabirlerin içinde olanları keşfen görüp bilebilen veli kullar
- ehl-i velâyet: Allah'ın sevgili kulları, dostları
- envâr-ı vücudiye: varlık nurları
- gayr-i meşrû: meşru olmayan, hukuk dışı
- hakikat-i mevt: ölüm gerçeği
- hazîne-i ebediye: ebedi hazine
- mukadderât-ı beşer: insanlığın kaderi
- saadet-i sermediye: değişmeyen mutluluk
- sû-i istimâl: kötü kullanma

Terimler:

aynelyakîn: gözle görme derecesinde iman

ezvâk: zevkler

firâk: ayrılış

iffet: namus

tâat: ibadet, emirlere uyma

sefâhetkârâne: zevk ve eğlenceye düşkün bir şekilde

tenbih: nasihat

ON DÖRDÜNCÜ SÖZÜN FATİMESİ

Herkesle musîbette beraber olmak demek olan teselli ise, kabrin öbür tarafında pek esassızdır.

Hâtîme

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْعُرُورِ²⁷

(Gafil Kafaya Bir Tokmak ve Bir Ders-i İbrettir.)

Ey gaflete dalıp ve bu hayatı tatlı görüp ve âhireti unutup, dünyaya talip bedbaht nefsim! Bilir misin neye benzersin? Deve kuşuna: Avcıyı görür, uçamıyor.. başını kuma sokuyor, tâ avcı onu görmesin.. koca gövdesi dışarda, avcı görür. Yalnız o, gözünü kum içinde kapamış görmez.

Ey nefis! Şu temsile bak, gör; nasıl dünyaya hasr-ı nazar, aziz bir lezzeti elîm bir eleme kalbeder.

Meselâ şu karyede (Yani Barla'da) iki adam bulunur. Birisinin yüzde doksan dokuz ahabî İstanbul'a gitmişler, güzelce yaşıyorlar. Yalnız bir tek burada kalmış,

²⁷ "Bu dünya hayatı, aldatıcı ve geçici bir zevkten başka bir şey değildir." (Âl-i İmran sûresi, 3/185).

o dahi oraya gidecek. Bunun için şu adam İstanbul'a müştâktır, orayı düşünür, ahbâba kavuşmak ister. Ne vakit ona denilse: "Oraya git!" sevinip gülererek gider.

İkinci adam ise, yüzde doksan dokuz dostları buradan gitmişler. Bir kısmı mahvolmuşlar. Bir kısmı ne görür, ne de görünür yerlere sokulmuşlar. Perişan olup gitmişler zanneder. Şu bîçâre adam ise, bütün onlara bedel yalnız bir misafire ünsiyet edip teselli bulmak ister. Onunla o elîm âlâm-ı firakı kapamak ister.

Ey nefis! Başta Habîbullah, bütün ahbabın kabrin öbür tarafındadırlar. Burada kalan bir-iki tane ise, onlar da gidiyorlar. Ölümden ürküp, kabirden korkup, başını çevirme! Merdâne kabre bak, dinle, ne talep eder! Erkekçesine ölümün yüzüne gül, bak, ne ister! Sakın gafil olup ikinci adama benzeme!

Ey nefsim! Deme: "Zaman değişmiş, asır başkalaşmış, herkes dünyaya dalmış, hayata perestiş eder, derd-i mâişetle sarhoştur." Çünkü ölüm değişmiyor, firak bekâya kalbolup başkalaşmıyor. Acz-i beşerî, fakr-ı insanî değişmiyor, ziyâdeleşiyor. Beşer yolculuğu kesilmiyor, sürat peydâ ediyor.

Hem deme: "Ben de herkes gibiyim." Çünkü; herkes sana kabir kapısına kadar arkadaşlık eder. Herkesle musibette beraber olmak demek olan teselli ise, kabrin öbür tarafında pek esassızdır.

Hem kendini başıboş zannetme! Zira, şu misafirhâne-i dünyada nazar-ı hikmetle baksan hiçbir şeyi nizamsız, gayesiz göremezsin. Nasıl sen nizamsız, gayesiz kalabilirsin? Zelzele gibi vâkıalar olan şu hâdisât-ı kevniye, tesâdüf oyuncağı değiller.

Meselâ zemine nebatât ve hayvanât envâından giydirilen birbiri üstünde, birbiri içinde, gayet muntazam ve gayet münakkaş gömlekler, baştan aşağıya kadar gayelerle, hikmetlerle müzeyyen, mücehhez olduklarını gördüğün ve gayet âlî gayeler içinde kemâl-i intizam ile meczup mevlevî gibi devredip döndürmesini bildiğin hâlde, nasıl oluyor ki, küre-i arzın; benîâdemden, bâhusus ehl-i imandan beğenmediği bir kısım etvâr-ı gafletin sıklet-i mâneviyesinden, omuz silkmeye benzeyen zelzele gibi^{28(Hâşiyeye)} mevt-âlûd hâdisât-ı hayatiyesini –bir mülhidin neşrettiği gibi– gayesiz, tesâdüfî zannederek bütün musîbetzedelerin elîm zâyîâtını bedelsiz, hebâenmensûr gösterip müthiş bir yeise atarlar. Hem büyük bir hata, hem büyük bir zulüm ederler.

Belki öyle hâdiseler bir Hakîm-i Rahîm'in emriyle, ehl-i imanın fâni malını, sadaka hükmüne çevirip ibkâ etmektir ve küfrân-ı nimetten gelen günahlara keffârettir.

Nasıl ki bir gün gelecek, şu musahhar zemin; yüzünün zîneti olan âsâr-ı beşeriyeyi şirk-âlûd, şükürsüz gö-

^{28(Hâşiyeye)}

İzmir'in zelzelesi münasebetiyle yazılmıştır.

rüp, çirkin bulur. Hâlık'ın emriyle, büyük bir zelzele ile bütün yüzünü siler, temizler. Allah'ın emriyle ehl-i şirki cehenneme döker, ehl-i şükre: “*Haydi, cennete buyurun.*” der.

İZAH

Seytanın asıl hedefi, insana Cenâb-ı Hakk'ın varlığını inkâr ettirmektir ancak bunu başaramaz ise bu sefer insanı gaflet içine sokmaya gayret edecektir. İnsana kul olduğunu unutturmak için oyalayıcı türlü türlü fanteziler sunan şeytanın, inkâra sürüklediği insanları içine yuvarladığı öyle bir mugalâta vardır ki çocukları dahi güldürecek komikliktedir.

Bir inkârcıya hesabın zorluğundan bahsetseniz size şöyle cevap verecektir; “O sizin probleminiz, ben inanmıyorum ki.” Hâlbuki zavallı adam bilmez ki gözünü kapayan ancak kendisine gece yapar.

Siz bir müzede ilminizi ve zevkinizi tatmin adına gezip antika eşyaları seyrederek dolaşırken bir adam gelse ve duvarlar-

da yazılan talimatları okumayarak, sayısız kameradan habersiz bir şekilde en değerli eşyaları ceplerine doldursa ve siz onu kendi iyiliği için uyarıp bu müzenin sahipsiz olmadığını söylemeniz, sonra o da dönüp size “Ben buranın bir sahibi olduğuna inanmıyorum ki beni tutuklasınlar.” diyerek cevap verse, böylesine bir cevaba karşı gülmekten başka ne yapabilirsiniz?

Ancak ne yazık ki ehl-i iman dahi şeytanın mugalatalarına bazı zaman aldanır. Müzedeki kıymetli eserleri çalmasa da, izinsiz temas eder ki bu da gafletin eseridir. İnsanı gaflete düşürürken şeytan, şu sözlerden çokça faydalanır. “Ne de olsa herkes aynı şekilde hareket ediyor. Herhâlde bir mahzuru yoktur.”

Bu düşünce veya his, insanın damarlarına işlerse, aşağı doğru hareket eden bir yürüyen merdivene binmiş gibi kişinin kendisini en düşük bir seviyede bulması mukadderdir.

Bu yaranın ilacı, ‘din gününe’ ve o günün Malikine iman etmekle, nefsini devamlı hesaba çekmektir. Zira “Herkesle musibette beraber olmak demek olan teselli, kabrin öbür tarafında pek esassızdır.” Eğer Nebiler Serveri’nin (sallallahu aleyhi ves-salam) arkasından dosdoğru yol üzeri gidip ahirette vaat edilen selamet yurdu Cennet’e dâhil olmak isteniyorsa bu esassız tesellinin verdiği gafletten sıyrılıp Sünnet-i Muhammediye ile hayatın her ânını nurlandırmak gerekmektedir.

Ana fikir:

Gaflete dalıp ve bu hayatı tatlı görüp ve âhireti unutup dünyaya tâlip olan bedbaht nefse, dünyaya hasr-ı nazarın, azîz bir lezzeti, nasıl elîm bir eleme kalb ettiğini göstermek.

Ana fikri açıklayan cümle:

Ey nefsim! Deme, “Zaman değişmiş, asır başkalaşmış; herkes dünyaya dalmış, hayata perestîş eder, derd-i maîşetle sarhoştur.” Çünkü, ölüm değişmiyor; firâk bekâya kalbolup başkalaşmıyor. Acz-i beşerî, fakr-ı insanî değişmiyor; ziyâdeleşiyor. Beşer yolculuğu kesilmiyor, sürat peydâ ediyor.

Alınacak ders:

Kendini başiboş zannetme. Zîrâ, şu misafirhâne-i dünyada, nazar-ı hikmetle baksan, hiçbir şeyi nizamsız, gâyesiz görmezsin; nasıl, sen nizamsız, gâyesiz kalabilirsin?

Ezber cümlesi:

Herkesle musîbette beraber olmak demek olan teselli ise, kabrin öbür tarafında pek esassızdır.

Tarziye edilen risaleler:

- 10. Söz, 6. Hakikat
- 11. Şua, 4. Mesele
- 9. Mektup, (Salisen Kısmı)

Sorular:

1. Azîz bir lezzeti, elîm bir eleme kalbeden nedir?
dünyaya hasr-ı nazar,
2. İnsanlar bu zamanda ne ile sarhoştur?
Derd-i maişetle (geçim sıkıntısıyla)
3. Deprem gibi musibetler neticesinde müminlerin zayı olan malları hangi hükmü alır?

Sadaka

Çalışmalar:

1. Ölümü ve ahireti unutan insana dair başını kuma gömen devekuşundan başka hangi misaller verilebilir, düşününüz.
2. Aynı yanışta birleşmek insanları haklı çıkarır mı, ben de herkes gibiyim demek doğru mudur, düşüncelerinizi yazınız.
3. “Beşer yolculuğu kesilmiyor, sürat peydâ ediyor.” cümlesini örneklerle açıklayınız.

İsmâ-i İlahî:

Hakîm-i Rahîm: Her işi şefkat ve merhamet üzere olan hikmet sahibi Zat

Tamlamalar:

âlâm-ı firâk: ayrılış elemeleri, üzüntüleri
benîâdem: adem oğulları
derd-i maîşet: maîşet derdi, geçim sıkıntısı
ders-i ibret: ibret dersi
etvâr-ı gaflet: gaflet ifade eden ve gafleti netice veren tavırlar
hâdisât-ı hayatiye: hayata dair, hayat içindeki hadiseler
hâdisât-ı kevnîye: varlıkta meydana gelen hadiseler
hasr-ı nazar: bakışı odaklamak
hebâen mensur: boşu boşuna, faydasızcasına
misafirhâne-i dünya: dünya misafirhanesi
nazar-ı hikmet: her şeyin bir anlam ifade ettiğine inanarak bakmak
sıklet-i mâneviye: manevi ağırlık

Terimler:

elîm: elem verici, üzücü
elem: üzüntü
Habîbullah: Allah'ın sevgilis, Hz. Muhammed (s.a.s.)
meclub: cezb edilmiş, çekilmiş, tutulmuş
mevtâlûd: ölümlü
mücehhez: cihazlı, donanımlı
münakkaş: nakışlı
müzeyyen: ziyetli, süsülü
ünsiyet: alışkanlık, ülfet, dostluk
yeis: ümitsizlik